Орган Руського Народного Союза в Америці

Свобода

SWOBODA

Рік XVIII. Ню Йорк, Четвер, 27-го Січня 1910. Число 4

Vol. XVIII. New York, N. Y. Thursday, January 27, 1910. No. 4.

Чи Европеєць є ще людиною?

Серед американської суспільности існує один відлам, який є ворожо настроєний до славянської еміґрації. Знаменним доказом сього суть два ,,біллї'' внесені в конґресї в Вашинґтонї, а тикаючі ся еміґрації і натуралїзації.

В палаті репрезентантів вніс посол Hayes біл число 13.404 а в сенатї знов сенатор Overman біл число 4.514, в яких оба жадають обостреня еміґраційних приписів, а яке то обострене безпосередно звертає ся передовсім проти славянських еміґрантів. Оба внески віддано до перегляненя комісіям і коли-б вони перейшли, завдалиб смертельний удар нашій еміґрації.

Читаючи сї оба ,,біллї'' всякому мимоволї насуває ся питанє: чи чоловіка уродженого в Европі взагалї мож уважати за чоловіка? Бо і дійсно панове внескодавцї нових еміґраційних прав здаєть вийшли з того заложеня, що всякий, неуроджений в Америцї не є достойний гідности і назви чоловіка.

Але перейдїм до поодиноких точок.

Сейчас перша секція згаданих ,,білів'' жадає, щоб поголовний податок від кождого вступаючого на американську землю еміґранта збільшити з 4.00 на 10.00 долярів. Се драконське заострене є звернене виключно лишень проти бідного еміґранта та зробить йому величезну кривду. Остаточно однак ся кривда є ще не така дуже велика в порівнаню з другими і її дало-б ся ще якось переболїти, як переболїло ся і перше заведенє поголовного податку в висотї 4.00 перед двома роками.

Трошки гірше вже звучить друга секція. Вона жадає під лїтерою ,,a)'' аби до ряду осіб, підлягаючих після теперішних прав депортації, додавати ще всїх тих, які прибуваючи тут мають менше як 16 лїт житя, всїх тих, котрі не вміють читати по анґлїйськи або яким иньшим европейським язиком. Про знанє писаня нема бесїди у ,,білях''. Язик еврейський і жидівський жарґон зачислені суть в ,,білю'' до Палати Послів в почет европейських язиків, однак зовсїм нема їх в ,,білю'' до сенату.

Під буквою ,,b)'' тої секції находимо новий гостинець для бідаків. Є ним жаданє, щоб кождий еміґрант виказав ся готівкою 25.00 дол. від особи. Значить, що коли прибуває тут батько з жінкою та двома дїтьми, пр. одно з них має 1 рік а друге 3 тижні, то така родина мусить виказати ся готівкою по 25.00 дол. від голови, то є 100.00 долярами! Се жаданє від еміґранта 25.00 дол. готівки вправдї вже якийсь час вводжено практично, однак проти того вносило ся сотки апеляцій і в більшій части случаїв в такім випадку зарядженє депортованє Вашинґтон зносив. Тепер ходить о наданє тому приписови санкції права а тим самим о унеможливленє вже з гори в тім напрямі всяких апеляцій. Жаданє так високої суми від еміґрантів є не лишень незвичайно утяжливе для еміґранта, але і без найменчої користи так для нього як і для краю. Бо що-ж значить 25.00 дол. в виду страшної дорожнї, та на як довго ся сума забезпечить одного еміґранта від удаваня ся в поміч до місцевих властий, коли знова другий еміґрант і без ньої, лиш з пару центами в кишени зможе собі сейчас дати раду.

Однак вже найгарнїйшим є параґраф ,,c)'' сьої (другої) секції. Сей параґраф жадає від кождого прибувшого тут еміґранта показаня урядового сьвідоцтва моральности та урядового ствердженя, що згаданий еміґрант є чесного характеру і не був в своїй старій вітчинї нї разу караний анї засуджений за нїяке переступство.

На око сей параґраф виглядає дуже невинно. Бо і чомуж-би чоловік з зовсїм чистою минувшиною не міг перед своїм виїздом в Америку потрудити ся до свого війта, бурмістра чи там иньшої якої власти та зложивши якусь невеличку оплату дїстати згадане сьвідоцтво?

І можливо, що в цивілїзованих краях Европи воно не буде найменчою перепоною. Але прошу піти і щось подібного спробувати в ,,naшей Польсце'', себ то в Галичинї, або в країнї злодїїв і ошустів, то є в Росії. В Галичинї, де ,,jak kto chce'' а властиво ,,jak pan starosta chce'' є найвисшим правом і рядить безапеляційно краєм, не лиш не видадуть такого сьвідоцтва от хотьби і по тій причинї, що небіщик наймит сусїда кумового дядька поповнив злочин голосуючи на ,,hajdamackiego'' кандидата, але що більше, ще і замкнуть в холодну за сам замір еміґрації. Знаючи, яким страшним бичем для галицьких обшарників є еміґрація дешевого робітника, ми єсьмо певні, що сей параґраф, на позір так невинний, за одним махом здасть цїлу нашу еміґрацію з Галичини на цїлковиту ласку ,,królików'' на старостинських престолах або иньшими словами: польська шляхта дїставши силу і власть контролювати усю нашу еміґрацію з Галичини у своїм власнім інтересї перепинить її зовсїм, обнижаючи тим самим і цїни заробкові оставших робітників. Не говоримо тут зовсїм вже про се, що се рівнож вітворить широке поле всяким репресіям на полїтичній почві.

А в царстві темноти, злодійств і кнута? Передовсїм для тих всїх героїв, що несуть своє житє в жертву за народню волю, стало-б понятє ,,вільна'' Америка синонїмом Росії. Еміґр. уряд на Еліс Айленд волею чи неволею мусїв-би упідлити ся до уровени експозитури III-го царського ,,отдѣленія'', бо мусївби признавати кождого ,,неблаґонадьожного'' для Росії також і ,,неблаґонадьожним'' для Америки — бож всякий революціонер прибував-би тут без царського сьвідоцтва моральности — і відгравати ролю російської полїції і то за гроші американського правительства. З другого боку усякий российський чиновнік і найбільшому лайдакови за 25 рублїв видасть як найгарнїйше сьвідоцтво, та зробить його сьвятим. І деж тут якійсь ґваранції?

Однак найдикше вже представляє ся секція 15. Вона жадає, щоб кождий еміґрант, який сейчас першого року не вийме горожанських паперів, голосив ся у еміґраційних властий і платив по 10 долярів за письменний дозвіл позістати на дальший один рік в Злучених Державах, подаючи рівночасно причину, длячого він не постарав ся о горожанські папери.

Як се? Країна велика і моґуча грозьбою винятнових податків має ловити для себе горожан? На се хиба честь американських горожан не позволить! Або будь нашим або плати кару! Прецїнь стати горожанином Злучених Держав, се честь, на яку треба заслужи і якої днесь не хто-будь може доступити. І якже-ж можна з одного боку обложити тисячними перепонами почесть стати горожанином Зл. Держав, а з другого боку знова карати гривною того, що не оказує охоти сягнути по сю почесть?

Річ зовсїм натуральна, що той, хто тут осів на стало, має обовязок постарати ся о горожаньство. Він се винен сїй країнї, якої їсть хлїб, винен се своїм краянам, яким нераз може станути в пригодї. І кождий такий мусить о се подбати!

Але з другого боку годї знов тягнути за волосє людину туди, куди доброохотно йти вона з якихсь причин сама не здраджує наклону.

Але впрост варварством вже треба назвати дальше жаданє сьої секції, яке хоче, аби кождий еміґрант, який до року не постарав ся о горожанські папери, зістав підданий системі Бертїлльона. Сїй системі — як звісно — піддає полїція кождого злочинця. Його фотоґрафують в кількох позах, міряють руки, ноги, пальцї, чашку, кажуть робити відтиски на папери з рук і т. п. Всякий еміґрант не зголосивший ся по роцї і не піддавший ся сїй ганьблячій церемонії, має бути сейчас депортований.

В сей спосіб усякий уроджений поза Америкою, стає рівнозначний з злодїями, розбійниками, мордерцями, палїями і т. п. Йому попросту відбирає ся усю людську гідність, усе те, що властиво робить людину людиною. І мимоволї, читаючи сю предлогу — коли Тебе стріло се нещастє, що Ти побачив сьвітло денне поза Америкою — питаєш ся: Чи Европеєць взагалї є ще людиною?... Бо читаючи сю секцію ,,білю,'' набирає ся слушного переконаня, що всякий Европеєць (— проти Хинців і Азіятів се вже існує від давна —) не має права називати ся чоловіком: його панови внескодавцї уважають за щось далеко підлїйше, за якусь животину низшого рода, але не за людину!...

Дальші секції жадають депортованя кождої дївчини низше 20 лїт, яка не їде в товаристві родичів. Дальше безвзглядного депортованя кождого захорівшого еміґранта і то навіть в такім случаю, коли-б його тут замешкалі свояки або родина складали грошеву заруку, що переймають на себе цїлу опіку над захорівшим та ґарантують, що він нїколи не стане тягаром для суспільности.

Наконець жадає ся, аби на кождім перевозовім пароходї було примiщено двох еміґр. інспекторів та амер. лїкар, які мають мати нагляд над еміґрантами в часї їх подорожи через океан. Сї урядники мають їхати 3-ою клясою. Про товмачів ,,білл'' нїчо не говорить. Ми знаємо однак, що еміґр. урядниками нїколи не робить ся натуралїзованих горожан, але тільки виключно самих родовитих Американцїв, отже-ж заходить тут питанє, в чім і як властиво сї Американцї без знаня мови і без товмачів можуть бути помічні еміґрантам?... Кошт удержаня сих урядників мають поносити корабельні компанії, отже опять ся дуже проблематичної стійности інституція головно вийде в некористь еміґрантів, позаяк спричинить піднесенє цїн за перевіз.

Отсе в загальних початках були-б головні точки внесених ,,білїв.'' Вони, коли вернуть одобрені комісією і перейшовши в обох палатах станують обовязуючим правом, стануть вбійчим орудієм всякої еміґрації а в осогенности нашої. І не диво, що в цїлій тутешній пресї і то не лиш чужомовній, як нїмецькій, французькій, польській, чеській, шведській, литовській і т. д. і т. д., але навіть і анґлїйській — о скільки вона не кланяє ся шовінїзмови — підняв ся один могучий крик обуреня.

Всї орґанїзації народнї, ріжні впливові особистости і інституції, всї люди любячі правду і справедливість, всї свободолюбні горожани навіть притьмом орґанїзують протестаційну акцію проти сього нечуваного замаху. І бути може, що вдасть ся їм відвернути для многих нещастє, випливаюче з ухваленя повисших ,,біллів'' та охоронити Злучені Держави перед ганьбою, якою булоб для них ухваленє сих дійсно враварських законів.

Наш загал передовсїм мусить взяти як найенерґічнїйшу участь в сїм руху і слати до Вашинґтону письменні протести з тисячами підписів. Сего жадає від нас так наше власне добро тут на чужинї, як і добро тих, що лишили ся в Галичинї як рівнож і загально людська гідність...

Справа ся великанської ваги і нам не вільно над ньою кивнути по рутенськи головою.

А сї, що байдужно до днесь не стали ще горожанами, нехай сейчас пр[illegible]е старяють ся, бо потім буде за пізно...

Пару слів про плян о. Пристая у „Свободі“.

Переповівши брошурку про Мексико о. Пристай радить таке:

Щоби уряд Р. Н. Союза завізвав поодинокі відділи аби скликали мітинґи в справі кольонізації Мексика; на тих мітинґах аби брацтва повибирали делеґатів, які опісля на кошт брацтв з'їхались би на кількох конвенціях (віча) і вибрали кольонізаційний комітет; сей знов комітет, аби вибрав комісію з 3 членів, яка віддавши справу під протекторат епископа і присягнувши, що буде поводитись лиш правдою — переписалась би з товариством, зістаючим під контролею мексиканського правительства в справі кольонізації Мексика Русинами, постаралась у мексиканського уряду о вільну їзду і удержанє і вкінци лично звиділа дані землї.

Плян сей глубоко обдуманий, але зовсім не відповідає заголовкови статї: Чим скорше до діла! Єсли після сего пляну робити, то ті усї переписки, мітинґи, дискусії, вибори, конвенції, знов вибори і єще раз вибори, протекторати, присяги, переписки і вкінци личні обсервації, взялиб неменче рік або й два роки часу а коштувалиб ось що:

1) листи уряду „Союза“ до 260 брацтв . $5.20
2) делеґати, рахуючи лиш по одному від брацтва і пересічно лиш $5.00 за дорогу і стравне 1300.00
3) їзда комісії до Філядельфії в справі протекторату і присяги 25.00
4) переписка комісії 5.00

Разом . $1335.20*

Поминувши вже сей величезний а непотрібний кошт, плян сей шванкує єще ось в чім.

Справа кольонїзації не обходить цїлі брацтва як такі, бо цїлі брацтва не будуть „муфовати“ до Мексика, хоч би там і як добре було, а лиш деякі члени з брацтв, значить тягар не відповідає користи. Хтось скаже: „се справа народна“. Добре, але на те і є Народний фонд.

Єсли вперед всї брацтва Союза мають висилати делеґатів на віча і над сею справою дебатувати, то чому не відложити сеї справи до сегорічної конвенції Союза і оминути непотрібні кошти.

Тай питанє над чим малиб дебатувати ті мітинґи брацькі і конвенції? Над брошуркою „Рай в Мексико“? Так оно мабуть і є, бо здаєсь всї що писали в тій справі черпали інформації майже виключно з сеї брошурки.

Просити когось о протекторат над справою з якої може вийти пшик — якось дивно, а що до присяги, то хто схоче брехати то і заприсяжений збреше і як усюди, так і тут, дехто повірить. дехто нї, хочби комісія і десять раз присягала.

Єсли справді маємо братись чим скорше до діла, то моя гадка булаб така, аби уряд Союза віднїс ся куди слїдує і одержав підмогу на дорогу 3 людям через него вибраним. Єсли товариство чи хто там не схоче заплатити усїх коштів, нехай би уряд Союза додав до сего що дає товариство певну частину, приміром 50 долярів з фонду Народного (на се він має право після статута; робив се иншим разом, може і тепер зробити) а решту нехай би зложили люди, яких інтересує ся справа. Пишучий сї стрічки дасть доляра, коли уряд Союза оголосить складку на сю цїль. Другі люди, яких се обходить, могуть дати таку саму або і більшу суму і я певний, що єсли найдесь досить людий. яких се живо обходить, то і 50 долярів з Народного фонду не треба буде брати.

В сей спосіб заощадилось би брацтвам непотрібних коштів, бо розходи понеслиб інтересовані, себто товариство чи уряд, що продає землю, і ті, що хочуть її купити (евентуально також Народний фонд — 50 долярів), ну, і ще перед конвенцією Союза малиб ми готове справозданє комісії. Доперва тоді делеґати малиб вже над чим радити, а може булоб пощо і мітинґи братські скликувати.

Б.

*) Не рахуючи евентуального датку з Народного фонду.

До дїла.

В кількох послїдних числах Свободи обговорено вагу руських кольоній в Америцї. та пропоновано на кольонїзаційний терен Мексик.

Кождий чоловік, з котрим я говорив о сій справі, признавав їй велику вагу, та всякий інтересував ся ньою вельми. Однак щож з того? Зійшлись. поговорили — тай забули.

Чиж між нашими робітниками нема людий, котріб уміли взяти перо до руки? Чи може котра будь часопись не приймилаб робітничої дописи? Анї се, анї те. Тут що иньшого грає головну ролю. „Най так буде як бувало“ — і „Моя хата з краю“.. недопускають нашого сватка до дїла. Ми почнемо робити але як сказав Вп. д. Ардан, тогди „коли прийде лїто, та запізно буде іти на фарми. Ми Русини мусимо бути пізними Іванами“. Однак невинувати нам за се робітника, котрий часом мимо найщирійшої охоти не є в силї по фізичній працї взяти перо в руки, але — простїть панове бо анї зі злоби анї з мести за плюгавлене мене по часописях говорю, але в імени справедливости — проводирів народа. Сї проводирі знають нашого робітника тогди, коли приходить сказати „дай“. Они потрафлять виписати відозву, завзивати до складок „на викуп героя Січинського“, щоб лиш гріш дістати в свої руки, потрафлять скликати віче, на котрім ведуть сварку хто має бути босом вільнодумної партії: чи Ансонійцї чи Ню-Йорчане, словом знають всякі комедії строїти, але роботи позитивної, котраб дала користь народови они незнають. Бо і по щож? Така робота дзвенячої користи крикунам не принесе але може нераз і свій гріш треба стратити...

Я, котрий піддав перший гадку кольонїзації Мексика, не спускав справи з ока і дальше вів переписку з канцелярією „The Mexican Goverment Land Syndicate“ в Del Rio, Texas — випитуючи про ріжні справи та обставини. Переписку веде зі мною іменем канцелярії п. А. Вала. Він як щирий Українець рад після сил своїх помогти народови та вистаратись о всякі полекші для Русинів.

Я йому доніс, що між нашими людьми кружить гадка, котру піддав Вп. о. Пристай, щоби вибрати комітет, який занявби ся справою кольонїзації.

На се отримав відповідь, котру подаю до публичної відомости на сім місци і котра звучить так: „Земля ірегована єсть власностю уряду, а не жадної приватної компанії.... Справа для нас дуже важна, позаяк Німцї і Росіяни старають ся о заложенє тут своїх кольоній. Тому потреба нам, Українцям, звихатись, щоби не остати позаду. Нинї тут приїхав Mr. A. Maidan з Nanaimo, B. C. Canada і околиця йому дуже подобалась. Сам лишає ся тут а до Канади висилає по людий. Старайтесь о як найскорший вибір делеґатів і дуже гарно булоб та і користно, єслиби Впреосьвящений Владика міг тут бути та переконати ся на місци об всім.

Єсли удасть ся Вам втягнути до сеї акції Р. Н. Союз (від чого гадаю він не відмовить ся) і коли він займе ся сею справою. то ряд з'обовязує ся заплатити делеґатам половину коштів подорожи до Del Rio. (На граници Мексика.)

Не спускайте справи з порядку дневного, коли лучає ся нагода помогти свому народови....“

Я своє зробив після сил, і со що мав сказати і зробити — сказав і зробив, не жадаючи жадного ордеру від п. Косового. А тепер хто буде „next“ при сій роботї. Дорога вказана. Тепер Ти народе скажи своє слово! Сеж для Тебе!

Хтоб хотів запізнати ся з сею справою, нехай пише на мою адресу по брошурку, котру я дістав на власну просьбу. В листї прошу долучити чотири центову марку — бо в противнім разї хиба сам поніс бим ще і кошта пересилки.

Петро Кирилюк,
439 N. 6-th Ave.,
Scranton, Pa.

1909-ий рік в міжнароднїй полїтицї.

Дальші події, які після сеї погрози зі сторони Німеччини наступили, мали вже тільки формальне значінє: Росія, а з нею і два другі члени „тридержавного порозуміня“ цофнули ся, а на побоєвищи лишилась одна Сербія, заплативши разом з нещасним князем Юрієм рахунок дипльоматичної гри....

Анексія Босни й Герцеґовини та події, які з нею лучать ся, були тільки епізодом в тій сьвітовій борбі, що сконцентрувала ся з одного боку в антаґонізмі між Анґлією та Німеччиною, а з другого між Росією та Австро-Угорщиною. Росія була готова за дозвіл свобідного переїзду через Дарданелї згодити ся на анексію Босни й Герцеґовини та помирити ся з Австро-Угорщиною, однак до сего не прийшло. Росії не остало ся отже нічо иньшого, як іти дальше шляхом вказаним Анґлією та приладжувати ся до евентуальної війни. Чого не вдіяли хитрі штуки дипльоматії, се мусить бути осягнене силою оружя. Росия починає отже горячково зброїти ся а ураз із тим іде дальша робота в цїли остаточного з'ізольованя Австро-Угорщини й Німеччини „тридержавним порозумінєм“. На Балканї творить ся під напором й протекторатом Росії „союз балканських держав“ зложений з Сербії, Болгарії та Чорногори (поїздка короля Фердинанда до Білгороду!) а рівночасно з тим цар Никола удає ся до Італії і в Раконїджі проголошує тїсне співділанє Росії з Італією. Фактичним приступленєм Італії до спільної акції в справі балканській замкнув ся остаточно той перстїнь, яким окружено Австро-Угорщину й Німеччину, а якого один кінець спочиває в Льондонї, а другий via Рим і балканський півостров в Петербурзї.

Як „тридержавне порозуміне“ скріпило ся „союзом балканським“ та приступленєм до спільної акції зі сторони Італії, так і „тридержавний союз“ поробив рівнорядні заходи, щоб скріпити ся — о скільки змога — новими силами. Австро-угорський наслїдник престола Франц-Фердинан іде найперш до Берліна, а відтак до Сіная в Румунії, а майже рівночасно зі з'їздом в Раконїджі являєть ся депутація турецьких нотаблів на поклони австро-угорському цїсареви в Віднї. Та нема сумнїву, що набутки тридержавного порозуміня є далеко лїпші чим набутки тридержавного союза, бо коли Італія і з'єдинені славянські державки балканського півострова представляють всеж таки разом взяті поважну силу, то Румунія й Туреччина такою силою не є головно тому, що особливо Туреччина ще не сконсолїдувала ся, а по друге і з тої причини, що на случай великої європейської війни Туреччинї грозить повстанє Альбанцїв і замішанє у нутрі.

Коли взяти на увагу всї зазначені нами події року 1909 в цїлости, то можна сказати, що сей рік був роком горячкового приготованя до великої европейської війни в недалекій будучности. Чи однак війна ся безусловно послїдує, чи може — як то дуже часто буває в міжнародних відносинах послїдних часів — погасне наразї наслїдком взаїмних уступок, не дасть ся позитивно сказати, то однак певне, що отсї підготованя до війни лягли вже тепер тяжким тягаром на людність, викликуючи збільшенє видатків на цїли воєнні. Загальним явищем послїдного року було именно змаганє правительств дотичних держав до переведеня далекосяглих податкових реформ — в Анґлії, Німеччинї, Австро-Угорщинї та Італії, не кажучи вже про держави поменчої катеґорії, як Сербія, Болгарія або Румунія, які ратують ся головно затяганєм високих державних позичок. Змаганє до накиненя людности нових тягарів податкових довела подекуди також і до внутрішних конфліктів, як приміром в Анґлії, де спір о нові податки викликав спір конституційний між палатою льордів та парляментом. Спір сей рішить ся доперва в сїчни сего (1910) року а рішить його нарід в нових виборах до палати послів, до котрого обі сторони відкликали ся. Мирною дорогою пішла натомість справа нових податків в Німеччинї де увесь тягар підвисшених податків звалено головно на плечі консумента. В Австро-Угорщинї квестія нових та підвисшеня деяких старих податків має бути рішена доперва в р. 1910., за те в Італії за внесенє проєкту нових податків наложив президент уступившого кабінету Джолїтті головою, уступивши місця найсправнїйшому фінансїстови, якого в теперішню пору має Італія, Сонїнови. Так бог війни ще но випустив стріл та не загремів в воєнну сурму, а вже поклав свою важку руку пе міліони — міліони европейського населеня та зажадав жертв, хоч на разї безкровних...

Окремою появою, про яку належить конче згадати в політичнім огляді за минулий рік, було пробудженє зі сну й довговікового маразму тзв. азійського Сходу. На чолї сього руху станули Туреччина, яка еще в цьвітни минувшого року довершила сьміливим замахом привернене конституції, заведеної на короткий час в р. 1876. Сїй обновленій конституції прийшло ся перебути саме огневу пробу контреволюції, зорґанїзованої султаном при помочи пупілів та фанатиків права „шеріяту“, але з сеї огневої проби вийшла молодотурецька партія оборонною рукою, прогнавши Абдуль-Гаміда та здавивши заговір численними „екзекуціями“. Побіда турецьких націоналїстів відбила ся відтак широким відгомоном в цїлій Азії та північній Африцї і викликала рух серед диких народів та племен Сходу, якого нїхто передтим не надіяв ся. За приводом Туреччини пішла Перзія, а за Перзією революційний рух серед Гіндусів, який дав себе знати вистрілом Джінґри на представника анґлїйської власти над Індією та який (після донесень з послїдної хвилї) обняв вже широкі круги гіндуської інтелїґенції. Навіть Китай, символ закостенїлости азійських племен, переводить саме з горячковою швидкостію европейські реформи у себе, покликує до житя провінціональні сойми та орґанїзує армію, а музулманська египетська інтеліґенція уряджує конґрес аж в Женеві, на вільній швайцарській земли, щоб зажадати у Англичан давно обіцяного опорожненя Єгипту із анґлїйських військ.

Окрема згадка в огляді за рік 1909. належить ся ще й Еспанії, яка серед важких болів переживає хвилї свого внутрішнього перестрою. Справа Марока, де Еспанія має під своєю фактичною владою около 400 кв. кіль. землї, приневолила правительство Маври вислати в загрожені околиці Ріфу значні відділи війська, але сей момент використали якраз лїберальні та революційні елементи, щоб покласти кінець панованю ультрамонтанства та королївської камарилї. Еспанія при її внутрішній анархії та острім темпераментї свого населеня знає самі лише скрайности, тож революція в Катальонії та триднєве бомбардованє Барцельони виявило з обох сторін такі симптоми беззглядности, що події еспанські — впрочім вже не перший раз — потрясли нервами цїлої цивілїзованої Европи.

(Продовженє на стор. 7-ій

ПРОЦЕС
православного ігум. Арсенія
проти менаджера „Свободи“ Нон. Нирчова і її редактора Ант. Цурковського.

(Дальше).

Покликано наново о. Арсенія Чаховзова, яко сьвідка доказового.

Продовжає допитувати п. Сніткін (через урядового товмача, Бернгарда).

Пит.: Отче, чи ви знаєте женщину, іменем Білущенко?

П. Сніткін: Перепрашаю; я питав його про те саме передше.

Судія: Ну то питанє відкликане.

Пит.: Питаюсь вас, чи ви знали коли женщину іменем Рибіцька? Відп.: Знаю.

Пит.: Чи знаєте про те, що Марія Криніцька мешкала з нею? Відп.: Я так чув.

Пит.: Чи ви ходили коли до сеї послідної людини, про котру єсть бесіда? Відп.: Ні.

Пит.: Ви ніколи не говорили з нею про сю справу? Відп.: Ніколи.

Пит.: Чи вона є днесь в суді? Відп.: Є.

Пит.: Хто її припровадив? Відп.: Мій адвокат.

Пит.: Як могло се статись, що ви подали її імя свому адвокатови, хоч ви ніколи з нею не говорили про сю справу?

П. Ґарван: Спротивляюсь сему.

Судія: Тут нема доказу, щоб він подав її імя свому адвокатови.

Пит.: Ну, то чи подали ви імя п. Здравіцької свому адвокатови?

П. Ґарван: Протестую, бо се не належить до річи.

Судія: От, позвольте йому відповісти на се питанє. Відп.: Инші подали їм імя.

Пит.: Но ви особисто не подали? Відп.: Вони вишукали всіх сьвідків без мене; тоді я був в Канаді.

Пит.: Чи ви писали коли до неї в сій справі? Відп.: Не до Здравіцької.

П. Сніткін: Я скінчив.

П. Ґарван: І я скінчив.

П. Сніткін: Що до відрочення розправи, то хочу сказати, що перед розпочатєм нинішного доходження я ходив до канцелярії п. Ґарвана і говорив йому про перепону, яку ми стрінули, колиб продовжали розправу дальше.

П. Ґарван: Я учиню все після вашої волі. Я зачну розправу завтра, коли таке є ваше бажанє.

П. Сніткін: І я заčну завтра. Ми покликали тут вісьмох сьвідків.

Судія: Я кажу замкнути обжалованих через ніч. Панове присяглі, тепер наступить перерва розправи аж до завтра до 11½ год. перед полуднем. В протягу сего часу будьте дуже осторожні на се, щоби ви не говорили про сю сяраву ані між собою ані з ким небудь взагалі тай не приходіть до ніякого висновку що до неї, поки Суд не предложить вам її остаточно під вашу розвагу.

(Судія відрочив потім розправу аж до четверга, 7. січня 1909 р., до 11½ год. перед полуднем).

Ню Йорк, 7. січня, 1909 р.

(Продовженє розправи).

Судія: Панове присяглі, Суд перериває розправу аж до 2. год. сполудня. В протягу сего часу будьте дуже осторожні, аби не говорити про сю справу ані між собою ані з ким недудь иншим, тай не приходіть до якогось висновку, доки остаточно не предложить ся вам сеї справи.

Як гадаєте, п. Ґарван, чи будете могли скінчити днесь пополудни?

П. Ґарван: Так, я мислю, що скінчу своє доходженє днесь пополудни.

Судія: А як що до оборони, пане Сніткін?

П. Сніткін: Ми маємо сім або вісім сьвідків, но я не можу бути тут довше як до 4-ої год., бо маю дуже важне занятє в суді.

П. Ґаиван: В такім разі можемо скінчити завтра.

Судія: Ну, то добре; ми зарядимо так, що коли буде треба, розправа буде тревати через цілий день.

(Перерва до 2-ої години сполудня.)

Продовженє розправи після перерви.

Покликано і по правилу заприсяжено як сьвідка доказового Марію Криніцьку; вона зізнавала через урядового товмача Бернгарда, як слідує:

Допитує п. Ґарван:

Пит.: Кілько маєте літ, Маріє? Відп.: 26.

Пит.: Звідки походите? Відп.: З Галичини.

Пит.: З Галичини, з Росиї?

П. Сніткін: Ні, Галичина є в Австрії.

Відп.: Так, Австрія.

Пит.: Кілько мали ви літ, як прийшли до Америки? Відп.: Я в Америці чотири роки.

Пит.: Чи ви є матірю дитини, чи були ви матірю дитини? Відп.: Вона померла; я мала дитину.

Пит.: Коли народила ся дитина? Відп.: 4. червня.

Пит.: Котрого року? Відп.: 1907 р.

Пит.: А чи знаєте, хто був батьком дитини? Відп.: Знаю.

Пит.: Як він називаєть ся? Відп.: Андрій Преташ.

Пит.: Хто то був сей Андрій Преташ?

П. Сніткін: Воно складаєть ся P-r-e-t-a-s-h.

Пит.: Хто то був Андрей Преташ? Відп.: Він був робітником... що працював коло дому.

Пит.: Де він працював? Відп.: Він працював там, де й я.

Пит.: І де він працював? Відп.: В захоронці для сиріт.

Пит.: Чи се було в Савт Канаані, Па.? Відп.: Так.

Пит.: Чи захоронка була зараз коло монастиря чи може в поблизу? Відп.: Так.

Пит.: А як довго працювали ви в монастири чи в захоронці для сиріт? Відп.: 6 місяців.

Пит.: Чи моглиб ви сказати, в якім часі в році прийшов він на роботу до захоронки для сиріт? Відп.: Я не можу пригадати собі докладно місяця, но було се в часі, коли є робота на полях.

Пит.: Яка була тоді робота на полях? Відп.: Тоді як раз зачинала ся пора робіт на полях.

Пит.: А чи знаєте, коли се було, як ви покинули там роботу? Відп.: Не знаю; не пригадую собі, в котрім місяци. Се було зимою.

Пит.: Яку роботу мали ви в захоронці для сиріт? Відп.: Я ходила там коло дітей.

Пит.: А чи памятаєте в якім часі було посьвяченє цминтаря, не день, но чи пригадуєте собі сам випадок посьвячуваня цминтаря? Відп.: Я не знаю сего.

Судія: Ну, а чи були ви на посьвяченю цминтаря?

Товмач: Вона відповідає тепер якимсь говором, Сьвітлий Суде.

П. Ґарван: Оборонець каже мені, що вона говорить по литовськи.

Товмач: Я розумію, що вона говорить, но її вирази є трохи відмінні і я мушу се пояснювати.

П. Сніткін: Вона говорить на свій лад, що є зовсім відмінне від росийщини.

Товмач: Я можу зовсім добре розуміти, но як раз сей один вираз.

Судія: А де находив ся цминтар?

П. Ґарван: А чи ходили ви коли на цминтар? Відп.: Ходила, але ніхто не був там зі мною.

П. Ґарван: Я дійду сего в одній хвили.

Пит.: Чи ви тямите день, коли ви їхали повозкою домів з о. Арсенієм? Відп.: Так.

Пит.: Чи були ви на якім богослуженю в сім дни? Відп.: Я помагала там в Сімпсон.

Пит.: Помагала в Сімпсон? Відп.: Так.

Пит.: Що ви там робили? Відп.: Я ходила там помагати в роботі; сьвященики і о. Арсеній казали мені йти там помагати в роботі. Я ходила там до своєї сестри; я мала там також свою сестру.

Пит.: Де се було? Відп.: В Сімпсон.

Пит.: Отсе як раз день, який маємо на думці. А як ви заміряли вертати домів після богослуженя? Відп.: Я мала їхати зелізницею, но спізнила ся, бо забавилась трохи з своєю сестрою.

Пит.: А де ходив о. Арсеній заки ви спізнили ся до зелізниці?

П. Сніткін: Протестую проти сего питаня, бо воно припускає стан фактів недоказаних.

П. Ґарван: Вона де, чи пішла.

П. Сніткін: Ні, ви кажете, що вона спізнила ся до зелізниці.

П. Ґарван: Вона так власне зізнала.

Судія: Вона зізнала, що запізнила поїзд. Ваш спротив непідтерманий.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Відп.: (сьвідок): О. Арсеній мав йти на молебен в Мейфільд, а коли повернув назад, то вже було також за пізно до зелізниці.

Пит.: Говоріть лише, що було. Відп.: Потім, як о. Арсеній повернув назад, взяв повозку і я поїхала з ним.

Пит.: І де ви поїхали? Відп.: До монастиря.

Пит.: Чи зайшло щось злого між вами а о. Арсенієм підчас сеї їзди? Відп.: Ні, ні, нічого. Ані слівця ніхто не заговорив.

Пит.: А коли менше-більше, опісля, мали ви зносини з Андреєм? Відп.: Близько два місяці потім.

Пит.: Значить, близько два місяці після 29. липня? Но правда ви не тямите дня. Дату устaлив сьвященик.

П. Сніткін: Іх календар ріжнить ся від нашого календаря.

Судія: Но ріжнить ся лише одинайцять днів.

П. Сніткін: Чотирнайцять днів, Сьвітлий Суде.

П. Ґарван: Ми послугувались американським календаром через цілу розправу.

Судія: Чи маєте на думці новий календар?

П. Ґарван: Так. Як мені казали, то вони послугують ся лише для сьвят старим календаром.

Пит.: А коли після сего, як ви мали зносини з сим Андреєм, лишили ви свою роботу в захоронці для сиріт? Відп.: Три місяці пізнійше.

Пит.: А як ви пішли з монастиря чи з тамошньої школи, чи там з захоронки, то чи ви пішли з власної волі, чи може вас відправили або нагнали? Відп.: Я пішла з власної волі.

Пит.: І де пішли ви потім на службу? Відп.: Я пішла до Мендельсона.

Відп.: Значить, до дому чоловіка, що називаєть ся Мендельсон? Відп.: Так.

Пит.: І де ви мешкали? Відп.: В Мейфільд.

Пит.: А в марті, чи стало ся що в марті?

П. Сніткін: Котрого року, пане Ґарван?

П. Ґарван: Слідуючого року, 1907. Відп.: Я не знаю.

П. Ґарван: Можливо, що я не приводжу її сего досить ясно на память.

Пит.: Що сталось з Андреєм, коли знаєте; з Андреєм Преташ, що сталось з ним?

П. Сніткін: Мої клієнти кажуть мені, що товмач, замість поступати по вказівкам Сьвітлого Суду, себто замість перекаэувати відповідь буквально, переcправляє із сьвідком.

Товмач: Сьвітлий Суде, я стараю ся добути від неї відповідь.

Судія: Повтаряйте ясно, що вона зізнає, а коли її відповідь покажеть ся недостаточною, то завдайте знов питанє. Відп.: Він відійшов, Андрей відійшов.

Пит.: Коли він відійшов? Відп.: Не знаю.

Пит.: Може знаєте в котрім місяци? Відп.: Я не знаю; не знаю, в котрім місяци.

Пит.: Ну, а чи було се перед чи потім, як ви старали ся дістати дозвіл його арештувати?

9-тий судія присяглий: Сьвітлий Суде, чи я можу поставити питанє сій дівчині в її рідній мові?

Судія: Чи маєте що проти сего?

П. Сніткін: Не маю нічого проти сего.

П. Ґарван: І я не маю нічого.

(9-ий судія присяглий звертаєть ся до сьвідка в чужій мові, і сьвідок відповідає).

9-тий судія присяглий: Я поставив їй питанє, чи вона розуміє ліпше по росийськи, чи по польськи, но се зовсім що иншого.

Судія: Ну, і що вона відповіла?

9-тий судія присяглий: Вона розуміє ліпше по польськи як по росийськи. Деякі питаня, які він її ставив, були сего рода, що вона не знала, о що ходить. Вона відповідала зовсім противно. Знаючи по польськи, я можу ліпше зрозуміти, що вона відповідає, а питаня, ставленого товмачем, я можу дуже добре розуміти.

Товмач: Сьвітлий Суде, се не є ані польська ані росийська мова; се говір, Сьвітлий Суде.

9-тий судія присяглий: Ні, се язик граматичний.

П. Сніткін: Ні, се не є говір. Ви опибаєтесь що до сего; вони мають свій власний язик.

Судія: Но ми не будемо вести тут дискусії на сю тему. Говоріть нам, що вона відповідає. О скілько я розумію, то судія присяглий каже, що вона ліпше розуміє по польськи.

9-тий судія присяглий: Вона розуміє по польськи ліпше як по росийськи.

Судія (звертаючись до товмача): Чи ви розумієте по польськи?

Товмач: Я розумію, Сьвітлий Суде, но вона не розуміє.

П. Ґарван: Ну, то говоріть до неї по польськи.

Судія: Чи присяглий говорив до неї по польськи чи по росийськи?

9-тий судія присяглий: Я не можу говорити до неї по росийськи, але можу по польськи.

Судія: Чи вона вас розуміла?

9-тий судія присяглий: Так.

Судія: Чи вона дала вам розумну відповідь?

9-тий судія присяглий: Так.

Судія: Ну, то говоріть до неї по польськи.

П. Ґарван (через урядового товмача):

Пит.: Чи ви старали ся дістати дозвіл, щоб арештувати Андрея, і коли?

П. Сніткін: Противляюсь, бо се питанє невинне, не до річи і маловажне.

Судія: О скілько я розумію, то воно поставлене лиш в тій цїли, щоб усталити дату. Я буду мусів піддержати спротив, пане Ґарван, коли питанє поставлене в якій иншій цїли, і коли спротив буде обстоюватись.

П. Ґарван: Так.

Пит.: Коли бачились ви з Андреєм Преташом послідним разом? Відп.: Не тямлю сего.

Пит.: Чи тямите, в якім се було місяци? Відп.: Ні, я не тямлю.

Пит.: Чи ваша дитина була хрещена? Відп.: Так; отсе сьвященик, що її похрестив.

Пит.: Яке імя дали їй при хрещеню? Відп.: Андрей.

Пит.: Андрей, як? Відп.: Андрей Преташ.

Пит.: Се імя, яким його охрещено? Відп.: Так.

Пит.: А коли менше-більше по народженю дали його хрестити? Чи сьвященик подасть докладний день? Відп.: На третій день.

Пит.: На третій день, як він народив ся? Відп.: Так.

Пит.: Значить, було се 7. червня, 1907. р.?

П. Ґарван: День в сїй статі є 25 червня, 1908 р. Відп.: Я не знаю дня.

Пит.: Чи пригадуєте собі в 1908 р.

П. Ґарван: Но я перше поставлю таке питанє:

Пит.: Чи в вашім житю о. Арсеній мав коли що злого з вами до діла?

П. Ґарван: Запитайтесь її про се по польськи.

Відп.: Ні; він навіть не неторкнув ся мене своїм пальцем.

Пит.: Чи ви пригадуєте собі в 1908 р. тоді як ви мешкали у Мендельсона, як о. Арсеній приходив до вас і як ви підписали документ в присутности його і Мендельсона?

П. Ґарван: Тепер не жалуйте часу і виясніть се добре. Запитайтесь її найперше, чи вона пригадує собі сю нагоду. Я не маю на думці дня або щось такого, лиш чи вона пригадує собі нагоду.

Відп.: Я не пригадую собі місяця, але пригадую собі нагоду.

Пит.: При сїй нагоді, коли о. Арсеній прийшов вас відвідати і ви підписали документ, чи ви бачили коли сего обжалованого (вказує)? Відп.: Чи ви розумієте в домі Мендельсона?

Пит.: Ні, де-небудь. Відп.: Я бачила його лише в Олифанті.

Пит.: Котрого обжалованого? Відп.: Отсего (вказує).

Судія: Чи знаєте як він називаєть ся? Пійдіть і вкажіть на него. Відп.: Їх обох.

Судія: Скажіть їй, щоби показала сего, котрого вона бачила.

П. Ґарван: Вона вказує на обох обжалованих.

Товмач: Вона каже, що бачила їх обох.

П. Ґарван: Де ви їх бачили? Відп.: В Олифанті.

(Дальше буде).

„SWOBODA“
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
184 Hudson Str.,
Published every Thursday at
184 Hudson St., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
Box 112, Elizabeth, N. J.
адреса мешканя:
326 Rose Hill Place,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,
manager,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руського народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза“. виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (моні ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтаря або аґента на експресовім офисі, пішліть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи непригожі до друку нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся її звороту і не було залучено марок на зворот.

Яку вартість має просьвіта?

Яку вартість має просьвіта?... алеж се питане що найменьше дивне, наколи его нехочемо назвати невмісним. Просьвіта має вартість великанську, необчислену, так, як не можна чисельно обчислити вартости талану, або людської інтеліґенції. Скільки варта приміром талан композитора-музика, або ґеній поета?...

Дійсно, вартість просьвіти не дасть ся обчислити на гроші, однак мимо сего ніхто перечити не стане, що вона, крім духової умової вартости — має також і матеріяльну, економічну.

Звичайний примір: двох ґаздів господарює на однакових ланах і в однаких уcловинах. Один з них є чоловіком темним, непорадним, — а другий має ум просьвічений, покористовує ся книжками і часописями господарськими і т. д. Чиж треба тут доводити, що другий має всякі дані в тім, щоби міг ліпше господарювати від першого?

З всякою певностю воно би так і було, наколиб так ті два господарі працювали лишень самі, о власних силах, — що прецінь є неможливе. Хлібороб мусить просити о поміч в свому господарстві і иньших людий, хліборобів, орачів, женців і т. п. Від ступня просьвіти тих людий залежить і ціла господарка.

Може се комусь видатись неправдоподібним, а однак се в дійсности так дієсь. В ріжних краях бувають вироблювані ріжні знаряди господарські. Чи се лишень буйна уява фабриканта? Зовсім ні, се лишень узгляднюване потреб і вимог. В часах невільництва в Сполучених Державах північної Америки (ще в першій половині минувшого столітя) для полудневих охресностий вироблювано иньші коси, чим для північних. А чому? Бо на північи робітник був вільним горожанином, інтеліґентним і послугував ся косою довгою, легкою, тонкою. В руках невільника з полудневих держав, прилад сей був неужиточним; єму треба було коси короткої, тяжкої, грубої, — хотяй при її помочи не доконав і половини тої праці, якою в тім самім часі міг похвалитись робітник з півночі. В наслідок того господарка в північних державах знаменито розвивалась. Отсе примір економічної вартости просьвіти.

„До простої праці не треба просьвіти“ — так каже дехто і така в нас розповсюднена загально думка. Чи се по правді? Вправа (муштра) військов є що так скажу, роботою простою. Здасть ся, що до сего не треба великого розуму. А мимо сего кождий військовий інструктор, який вчить жовнірів муштри, знає, яка велика ріжниця є між рекрутом хотяй би сяк-так просьвіченим, а тим, котрий нічогісінько не вміє.

Битва під Садовою в 1866 р. була підставою могучости пруской в послідних часах. Вона се промостила шлях Прусакам до обнятя керми над цілою Німеччиною. Прусаки, згадуючи про сю битву, завсігди доводять, що „там віднїс побіду н а р о д н и й у ч и т е л ь...“ Отже значить, що армія зложена була із жовнірів просьвічених, які покінчили принайменше школу народну і задачу свою виповнили не як мертві машини-манекіни, але як люди інтеліґентні.

Те саме мало місце недавно, бо в 1904|5 році на східних окраїнах Азії. Образований японський жовнір, мимо сего, що був чисельно слабший, на суші і морю розбивав на прах численнійше військо російське.

В области промислу і торговлї борба така ведеть ся ще на більші розміри. Нарід більше просьвічений, побиває меньше просьвічених і інтеліґентних.

Свого часу Франція серед европейських держав мала найбільше число найліпших варстатів, на яких вироблювано шовкові стяжки. Нині перше місце в тім зглядї занимає мала Швайцарія. На запит, як се могло статись, один із швайцарських фабрикантів так відповідає англійському економістови:

„Ми все те завдячуємо відповідній скількости шкіл і ліпшим спеціяльним просьвітним заведеням“.

Кождий рід праці, від найніжнійшої аж до найвизначнійшої, є полем, на якому інтеліґенція людства визначитись може. Так приміром обчислено, що при механічному ткацкому варстаті, порушуваному силою пари, осьвіченійші робітники велику відграють ролю. А прецінь кождому здавалоб ся, що при такій праці можна послужитись першим-ліпшим „кілком“. Інтеліґентнійша робітниця знає і заздалегідь добачує, коли нитці грозить перерване і вміє сему запобігти, а з сеї причини і праця її є ліпшою і швидшою, бо відбуваєть ся без втрати часу.

Чи се в Америці, чи в Европі, фабричний робітник, маючий яке-таке образоване, більше заробляє, бо праця его є докладнійша і ліпша. Розуміеть ся само собою, що в загальній звязи з просьвітою стоїть також і добробит народів. Праця ліпша є ціннійшою, а котрий нарід ліпше працює, той є і богатшим.

Влучно отже сказав померший перед кільканайцяти літами славнозвісний економіст французський, Юлій Сімон, що найпершим на сьвіті народом, в близшій чи дальшій будуччині, буде сей, який мати ме найліпші школи.

В нинїшних часах найпершою під сим зглядом, а рівночасно й найбогатшою — хто знає, чи і не найсильнїйшою сьвітовою державою є Сполучені Держави північної Америки. Близько від 20 лїт вони вибились на перше місце і стоять висше навіть від самої Анґлії.

Порівнаймо зріст богатства сих двох держав:

Мали майна:

Сполучені Держави:
в р. 1840 950 міл. ф. ш.*)
в р. 1875 6.000 „ „ „
в р. 1900 15.000 „ „ „

Анґлія:
в р. 1840 4.000 міл. ф. ш.*)
в р. 1875 8.000 „ „ „
в р. 1900 11.000 „ „ „

Але як величаво представляють ся числа, які тичать ся шкіл в Сполучених державах!... На 62 міліони жителів мають Сполучені Держави 200 тисяч шкіл, до яких вчащає 15 міліонів учеників, що чинить 21 на 100, або, що близько четверта часть населеня находить ся в школах. Сполучені Держави видають річно на школи 132 міліони долярів, отже кождий тамошний житель видає на школи в своїй вітчині більше чим 2 доляри. Франція видає на школи 151 міліони франків**); Анґлія більше чим 12 міл. фунтів штерлінґів. Німцї намагають ся догонити Анґлію у тих перегонах, які мають на меті здобуте просьвіти. З Францією від давна вже на сїй ниві вели борбу і вийшли побідниками.

Наведені повисше слова Сімона здобувають собі що-раз то більше право горожаньства. В нинїшних часах школи є метою найбільших старань у всїх державах Европи і Америки.

Тільки ми, Русини, особливо руський нарід не зрозумів ще тої великої ваги просьвіти і бере ся до сеї справи дуже пиняво, не охочо. Руський нарід все ще поринає в темній мраці безпросьвітности, а через те і в не гаразді. Бо темному зле на всї боки і він не знає і не уміє зарадити свому лихови. Тай доки лиш народ буде непросьвіченим, доти буде йому зле, біда.

П р о с ь в і т о ю д о д о б р о б у т у і г а р а з д у !

Просьвічений чоловік побачить і пізнає своє лихо. та й швидко перейме практику від других проживаючих в гаразді народів, як позбутись лиха і вибєть ся з него. Довідаєть ся він зараз, як через просьвіту инші люди орґанїзувались у всякі спілки, та спільними силами поконували зло, та виборювали собі гаразд і т. д.

Темний, неосьвічений чоловік до такого неспосібний.

*) Фунт штерлінґів рівняє ся $5.00.

**) Франк — менче більше 20 центів.

Відозва.

Сьвященики — члени „Місийного Союза“ на околицю Wilkes-Barre і Scranton, Pa., зібрані дня 28. грудня с. р. в Олифанті на звичайній місячній конвенції, ухвалили, що слідує: Ми зібрані на нинїшній конвенції обовязуємо ся складати кождого місяця п о о д н о м у долярови на удержанє грекс-катол. руського сьвященика на Lopez, Pa. Рівнож ухвалено оголосити відозву в часописях „Душпастир“ і „Свобода“ до иньших відділів „Місийного Союза“, як рівнож до сьвящеників нашого обряду не належачих поки-що до „Місийного Союза“, щоби зволили ласкаво жертвувати також по одному долярови на місяць на повисшу ціль“.

Справа тота вимагає для Всч. ОО., незнаючих відносин на Lopez, Pa. близшого поясненя. Lopez, Pa. — се плейз в повіті Sulivan, положений на північ від Wilkes-Barre, в горах, між лїсами. Там мешкає над 85 родин народности руської. З тих до 40 родин є греко-катол., мають свою гарну церковцю, яку самі своїм коштом виставили, майже без довгу, а решта до 45 родин перейшли на шизму і удержують при помочи субвенції з Росії шизматицького сьвященика, якогось бувшого дяка. Через рік 1909 доїздили там раз в місяць, а часом раз на два місяцї наші сьвященики, що діяло ся з зрозумілою шкодою для їх власних парохій а не много могло причинити ся до піднесеня і побільшеня парохійки на Lopez, Pa. А треба додати, що тоті греко-католики — то герої нашого сьвятого обряду, відтяті від сьвіта, далеко від наших сьвящеників, кріпко держать ся своєї віри і народности і стоять твердо при нашім Владиці, Кир Сотеру. Длятого виповняючи ухвалу третого зібраня нашого „Місийного Союза“ в Олифанті, звертаю ся до Вас Всч. ОО. і кличу: Жертвуйте по одному долярови що місяця на удержанє сьвященика в Lopez, Pa., прийдіть в поміч одному нашому Собратови, щоби міг успішно працювати для удержаня нашої церкви і народности на тім плейзї. Не допустіть, щоби і дальше на Lopez, Pa. наші люди умирали без сьв. сповіди, без сьв. кресту, та ховали ся без сьвященика, на яку то згадку аж серце стискає ся. Киньте по долярови через 5 до шість місяців, а се буде прегарна ціль, Богови мила а у людий вдячна. Ми зложимо 40 долярів в місяць а решту і мешканє дадуть парохіяни. Гроші просимо присилати на адресу: Rev. A. Prystaj, 7 N. Str., Scranton, Pa. — а всі датки будуть оголошені що місяця в „Душпастирі“.

Wilkes Barre, Pa,
дня 30. грудня 1909.

о. І. Кузїв.

Висше заподана відозва Всч. о. І. Кузьова згідна з фактичним станом річи і заслугує на повне попертє зі сторони не тілько Всч. О. Духовних, але кождого добромислячого Русина.

Філядельфія 20. Січ. 1910.

† СОТЕР,
Епископ.

„Перше повмирали а потім повінчались“ в Jersey City.

Вечером дня 20-го січня с. р. скоїлась повисша сензація в National Hall, при Brunswick St., котрої сьвідками був досить значний гурток Русинів і Русинок з Джерзі Сіти і околиці.

Та не була се сензація того рода, якими є переповнений американський сьвіт, а було се представленє театральної штуки під тим наголовком, а по при се і баль, уряджені заходами звісних джерзисітських товариств: тов. сьпівацького „Українська Муза“ і тов. „Молодечий Клюб Поступовий“.

Сї два товариства суть дійсним живчиком в житю джерзисітських Русинів і з невпинним трудом і посьвятою працюють для добра своєї громади як і для слави загалу. Тому то і Русини, живучі в Джерзі Сіти, всегда радіють почувши, що се або те товариство заходить ся зробити їм якусь несподіванку. З заходів сих товариств суть вдоволені і ті, що гуляють, і ті, що люблять руську пісню, і ті, що жадні науки, і ті, що раді бачити наше житє у виставі театральній.

Послідним доказом невтомної праці сих товариств була вистава 2-актової штуки „Перше повмирали а потім повінчались“. Сюжет сеї штуки є взятий з міщанського житя і вимагає живої гри аматорів. З приятностію треба тут зазначити, що граючі особи у тій штуці вивязались із своєї задачі як найлучше, з повним зрозуміньем своїх роль, так, що і найвибагливійший театроман не мігби найти задиду.

З винятком двох менших роль, Марти (п-на Н. Ющак) і Івана, котрі гарно достроїлись до цілости штуки, всї другі ролі були більші. Ролї залюбленої пари (Марії і Сергія) віддали з чутєм д-ка В. Ґела і д. Ст. Милянович, а ролї старих „сусідів“ (Квашніцької і Федоренка) відограні д-ою А. Лабовською і д. А. Цурковським побуджували публику до веселого сьміху. Ролю Тонька, сина Квашницької, віддав М. Микитишин дуже влучно.

Сї пп. аматори сотворили вірні характери виступаючих осіб і представили публиці живий образець з житя; за те-ж слушно були нагороджені ґучними оплесками.

Попри їх добру гру належить ще тут піднести їх посьвяту, бо мимо родинних і других занять, вони не відказались від праці, будь-що-будь прикрої для людий, обложених многими обовязками. За те: честь їм!

Сей вечір був також прикрашений сьпівом членів тов. „Музи“ під проводом тамошного учителя д. А. Ґели.

По скінченім представленю молодїж пустилась знов в танець, а старші, хор і аматори забавлялись на комерсї ще якийсь час.

Так розпочали сї два товариства теперішні мясниці — на радість тутешній громаді і на незаперечне признанє похвали для тих одиниць, що суть наче душею сих товариств.

Гість.

„Запорожець за Дунаєм" в Ню Йорку.

I отсе прийшло ся нам у перве побачити виставу театральну владжену 16-го с. м. товариством „Руський Народний Театр в Америці".

Товариство, як на се вже сама назва вказує поставило собі як ціль живим словом, українською пашою музикою і піснею пести в широкі верстви наших заточенців луч самопізнаня, житєм з'ображеним на театральних дошках показувати незрячим хто ми, що ми „і чиї ми діти". Ціль внесcла, шляхотна і хотяй може і не зовсім дописують сили — то зі взгляду на сю ціль власне сей почин повинен кождий сьвідомий, щиро любячий свій нарід Українець зі всіх своїх сил підпомагати.

Говорячи про перше представленє дане молодим товариством в Ню Йорку 16 с. м. не буду держати ся звичайного у нас шабльону, після якого кожде аматорське представленє підносить ся в суперлятивах аж під небеса, без взгляду на се, чи воно заслугує на то чи ні. Така хвальба раз забирає даром дороге в часописи місце, а по друге, і самим граючим не приносить найменчого хісна; критика — належито зрозуміла усуне не одну хибу, поправить неодин брак, та хоть може і вразить дечию фальшиву амбіцію то однак загалом вийде тільки в користь.

Грано „Запорожець за Дунаєм". Штука чудова, грана тисячі разів в усіх наших театрах так на Украіні ям і в Галичині, а однак вічно нова, вічно сьвіжа завдяки своїй чудовій музиці. Сюжет штуки такий. Частина наших запорожців, по зруйнованю Січи переносить ся за Дунай, у турецьку землю і тут закладає нову Січ. Але синам широких степів України стає тужно за рідною. Про се дізнає ся турецький султан який з нагоди сьвят Байраму непізнаний зайшов між козаків і він в надгороду за вратоване йому перед літами житя відпускає їх назад у рідний край. Річ природна, що суть тут і сварня козака з жінкою, і двоє любячих ся, і хитрий та злобний соперник, сьпіви і танці. Не місце тут про се писати. Хто цікавий повинен піти на пррдставленє і подивити ся на все власними очима, а певно не пожалує.

А тепер декілька слів про саму гру. Загалом беручи — та як на перший виступ аматорів — гра випала вдоволяючо. Мішала надмірна трема, яка не опускала декого аж до самого кінця представленя. Тій обставині належить приписати і се, що місцями сьпів виходив надто слабий, та трохи менче звучний. Сему однак не мож нікого винувати і як знаю, ся штука грана в иньших місцевостях вже вийшла вільна від тої хиби.

Першеньство в грі і сьпіві безперечно треба признати добр. Малієвичови (Іван Карась) і д. К. Клецерівній (Одарка). Специяльно гарно випали їх парти в 2 і 3-ій дії. Иньші ролі випали досить вдоволяючо, однак не вибили ся понад уровень звичайної аматорської гри. Длячого д. А. Залізняк (Селих Аґа) цілу свою ролю говорив „на літературном русском язике" — то се вже тайна режісерії, яку дуже цікаво було-б почути, бо після нашої гадки па се не було ніякої ні людської ні божої причини. Рівнож режісерії требаб закинути нічим неоправдані перерви в середині акту, поміж виходами поодиноких акторів. А вже найгірше разило, коли на сцені дівчата почали гуляти — присюди. Сего хиба ніхто в ніякім театрі не бачив, винявши якійсь люпанар або проблематичної стійности „tingel-tangel". Рівнож режісерія повинна таких хористів, що практично аґітують проти тутешному прогібіціонному рухови, таки конечно на будуче лишати за кулісами, а тоді естетичне вражінє вийде о много гарнійше.

Отсих кілька уваг уважаю за відповідне сказати під адресою „Театру" з тою надією, що вони не зістануть зле поняті, але противно, що вони послужать для піднесеня нашої штуки на американській земли.

Кореспондент.

НОВИНКИ.

НАЛЕНДАР

Січень.

27	Ч	Отців синайск.
28	П	Павла Тив.
29	С	Покл. ок. Петра
30	Н	30. † Антонія
31	П	Атаназия і Кир.
1	В	Лют. Макария
2	С	Евтимія

— В минувший понеділок відбули ся загальні збори „Австр. Еміґраційного товариства" в Ню Йорку. Річний звіт виказує 725 долярів надвишки. Товариство протягом року примістило в своїх кімнатах 16.000 осіб, яким подано 36.000 обідів, а в 4.000 случаїв інтервеніювало в справі еміґрантів на Еліс Айленд. Поміж вибраними новими директорами находимо також імя о. Д. Добротвора, пароха гр. кат. церкви в Йонкерс, Н. Й. і предсідателя контрольної комісії Р. Н. Союза.

— Підчас страшного пожару 19-го с. м. при улицях Chancellor i Dock в Філядельфії, Па. 17 дівчат і 1 мущина найшли смерть під руїнами. В каменици було занятих около 100 дівчат в роботі. Причина огню незвісна. Подають, що пожар мав повстати в наслідок експльозії в електричній машині.

— Дня 20 с. м. підчас верченя тунелю в горі коло Cold Spring, N. Y. в наслідок якоїсь ошибки експльодувала ціла тона нітроґліцерини. 900 стіп довгий тунель будовано як доповненє великих водотягів, а позаяк в середині гори натрафлено на величезні скелі, тому при вході тунелю зложено тону нітро-ґліцерини, уживану до розсаджуваня скель. В який спосіб вона експльодувала, незвісно. З занятих під пору в тунелю 20 робітників, 15 зістало в страшний спосіб силою експльозії пошарпаних на куснї а 5-ох вийшло з житєм, але тяжко покалічених.

— Дня 18-го с. м. прибув до Ню Йорського порту славнозвісний російський революціонер, Волод. Бурцев. Тут про його гідне принятє подбали не лиш комітет Росіян, але і уряд Злуч. Держав. Один з комісарів еміґраційних удав ся до каюти 2-ої кляси і тут піддав російського літерата довгому допитови і доперва переконавши ся, що се не є людина з кляси „непожаданих горожан", дозволив йому висісти на землю „вуйка Сема". Бурцев здобув собі сьвітову славу передовсім тим, що на кождім кроці демасковав російських шпиґунів--провокаторів, сего Бенямінка крівавого царату. „Цілею мого приїзду в Америку — говорив Бурцев — є познакомити ся з моїми американськими приятелями. Лишу ся тут тільки пару місяців та дам цілий ряд відчитів про теперішне положенє в Росії. Правительство російське се злочин і шкандал людства; цар з чиновниками се звичайні злочинці"... Запитаний, що думає про російських шпигів, яких сотки наслав тут рос. уряд, відказав, що в тій справі пізнійше поговорить, та постарає ся сих викидів людства і тут здемаскувати.

— Арештованє ченстоховських злодіїв. Ченстоховська земська сторожа мала найти вкрадену одіж з образу Богоматери в Ченстохові і частину вотів. Злодії завинули одіж і вота в вату й полотно, обвязали шнуром і ту пачку затопили в ріці Варті о 3 версти під Ченстохови. Хтось доніс поліції анонімним листом, де ті річи находять ся і виявив імена трьох злодіїв, котрих вже й арешовано.

— Шпиталь під землею. Незвичайна катастрофа стала ся в місцевости Рабель в Каринтії дня 8-го с. м. Запав ся там під землю шпиталь, притім погибло 7 осіб. В Раблю находять ся великі державні копальнї оловяної руди і одна з найбільших в Европі оловяних гут. Підкопи з тих копалень ішли аж під місце, де стояв шпитальний будинок, і се спричинило катастрофу. На щастє в шпитали не було хорих. Впрочім сам шпиталь в Раблю був провізоричний і обчислений на 8—10 хорих, бо поважнійше хорих відвозило ся до шпиталю в Цельовци. Серед гуку, подібного до грому, шпиталь нагло запав ся в глубину 15 метрів. Якийсь час було його ще видко, але небавком земля знов отворила ся і будинок щез в глубині 150 метрів. Заглубленє наповнило ся зараз водою. Підчас катастрофи погиб лікар братської каси д-р Веселі разом з жінкою та дитиною, дальше доглядачка шпиталю, мешкаючий в тім будинку вахмайстер жандармерії і двох послугачів. Причиною катастрофи було те, що до копальняного закопу під шпитальним будинком дістала ся вода. Всякий ратунок був неможливий. Майже чудом уратував ся шлюсарський челядник, що занятий був якимись направками будинку. Коли побачив, що мур тріскає, скочив на землю і втік перед неминучою смертію.

— З царства злодіїв і розбишаків. Се загально звісна річ, що між російськими чиновниками знаходять ся найбільші злодії, але доси могли они спокійно як обкрадати скарб державний так і обдирати приватних людий; аж тепер поволеньки зачинають і їх там поміщати, де маленьких злодіїв, що крадуть може навіть лиш з голоду і нужди. Так доносить петербурська „Рєч", що в Київі арештовано полковника Ґірса, близького свояка російського президента міністрів Столипіна і під сильною ескортою відставлено до Москви. Ґірс був давнійше корпусним інтендантом і його обжаловують о те, що до двох літ вкрав не меньше лиш близько один міліон. Крім него арештовано ще й цілий ряд поменших злодіїв, урядників інтендантури, котрі вкрали лиш сотки тисячів. В наслідок ревізії сенатора Ґаріна настав між російськими чиновниками великий переполох. Та й не дивота, бо в наслідок таких ревізій арештовано доси і замкнено в московськім або петербурськім кримінал 34 урядників інтендантури між тими 2 ґенерал-майорів, 6 полковників, 13 підполковників, а прочі капітани і низша старшина; 9 полишено на волі, але лиш длятого, що нема вже для них місця в криміналї.

— Западається село. Італійське село Серболіо в провінції Парма почало нагло усувати ся, мабуть з причини підземної ріки. Всі доми стали хитати ся і тріскати. Церква почала валити ся, між людьми настав переполох. Простір, обнятий катастрофою, виносить 2 клм. довжини а 800 м. мирини.

— Дня 21-го с. м. случила ся найстрашнійша желізнича катастрофа, про яку знає лиш історія Канади. Именно підчас переїзду через величезний міст на Spanish River коло місцевости Espanola виколєїли ся два вози і зі значної високости злетіли у холодні филї води. 48 пасажирів найшло смерть у воді а 92 тяжко покалічених.

— Як доносить „Діло" з 17-го с. м. то стан недуги Бориса Грінченка нашого славного українського письменника безвихідний. Недужого письменника удержують при житю тільки штучними встрикуванями. Катастрофа може наступити кождої хвилї.

— Російські шпиґуни в Галичині. Від довшого часу Галичина є тереном діяльности російських шпиґунів і провокаторів. Російське правительство піддержує з одної сторони галицьких москвофілів і зміж них вибирає собі аґентів, а з другої сторони насилає до Галичини своїх власних людий, котрі управляють політичне шпиґунство, слїдячи еміґрантів з Росії, а також шпиґунство військове. В суботу в ночи 8-го с. м. арештовано на головнім двірци у Львові одного з таких шпиґунів, а то 34-лїтного, елеґантно одїтого мужчину, котрий подав, що називаєсь Аврель Милобендський. При арештованім найдено квестіонар російського ґенерального штабу з Варшави. В тім квестіонари штаб запитує про розложенє війск, про розклад фортів, засоби амуніції, а дальше, який настрій серед галицької суспільности викликала би війна Австрії з Сербією. Милобендского арештовано в хвили, коли хотів від'їхати до Перемишля. В груднї м. р. зголосив ся він до адміністрації соціяльно-демократичного Glos-у і просив, щоби познакомити його з російськими революціонерами. Остаточно кількох соціялістів зійшло ся з ним в суботу вечером в готели „Вікторія", де він мешкав, щоби придивити ся добре шпиґунови і видобути з нього, що лише дасть ся. В часї тих сходин Милобендський оповідав, що знає всіх урядників варшавської охрани, адреси їх мешкань і якби так хто хотів зробити замах, міг би служити інформаціями і помочію. Пашпорти в разі потреби може кождої хвилї дати, ба навіть і без пашпортів можна переїхати російську границю, вистане лише картка від нього. Взагалї Милобендский хотів улекшити якийсь замах у Варшаві, а бодай перепачкованє революційних брошур через границю. Говорив також, що був властителем малої фабрики в Королївстві; але підчас конституційної рухавки не робили і фабрика упала. Вкінци став упевнювати, що вправдї бере гроші від російського правительства, але інформує російський штаб навмисне фальшиво, даючи рівночасно австрійському штабови безінтересовно інформації про Росію. Тої самої ночи Милобендский мав виїхати до Перемишля, але повідомлена поліція вислала на дворець свого аґента, котрий арештував його в почекальни II. кляси.

— Дещо з астрономії. На послїднім засїданю анґлїйського астрономічного товариства в Льондонї Е. Мандер, управитель обсерваторії в Ґрініч, заявив, що на Марсї нема ніяких каналів і що оповіданя про мешканців Марса є просто байкою. Американський астроном, проф. Гале, занятий в обсерваторії на горі Уйльсона в Каліфорнії, користаючи з великого сегорічного зближеня Марса до нашої планети, поробив фотоґрафічні знимки з Марса, на котрих є ріжні інтересні подробиці, але нема каналів. На тім самім засїданю говорив учений Ґромелїн про комету Галєя, що, як звісно, наближаєть ся до землї і в місяци цьвітни буде видна на небі. Дехто ставив доси ріжні гіпотези, що може стати ся з землею на випадок, якби вона стріла ся на своїй дорозї з тою кометою. Говорено, що всякому орґанічному житю на земли грозить проста загибіль, бо при стрічі з матерію комети в складі нашого воздуха можуть настати переміни, наслїдком котрих або всьо на земли згорить або люди подусять ся з недостачі надмірної житєвої енерґії. Отже Ґромелїн каже, що матерія комети Галєя дуже рідка і то не лише в хвості але й в голові, так що якби земля стовкнула ся навіть з головою комети, то легко перебила би її. Правдоподібно сим разом наша земля перетне лїнію обігу комети Галєя. Від 240 р. перед Христом відомо, що комета Галєя має хвіст довгий на кілька міліонів миль. Однак густота його така незначна, що коли земля в 1861 р., перебила той хвіст, люде довідали ся про се аж по доконанім факті.

F 17

РУСИНИ! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ Р. Н. СОЮЗА. СОЮЗ ПЛАТИТЬ 1000 ДОЛ. ПОСМЕРТНОГО.

НА ШКІЛЬНИЙ ФОНД ІМЕНИ ОЛ. СІЧИНСЬКОЇ.

На хрестинах в домі Івана Шевця, члена Рус. Укр. Товариства і Р. Н. Союза від. 181, котрого Бог нагодив сином, підчас забави отець маленького Мирослава попросив хвилину часу і в горячих словах згадав за нашого героя, Мир. Січинського, котрий терпить за нас в ляцьких мурах... Кождому заблисли слези в очах, а серце мовби хотіло вирвати ся у болю з грудий. Бесідчик згадав і за матїр старую, Олену Січинську, котра уміла згодувати такого славного героя, що і житя не жалує за наші права. І присутні, в честь імени сеї Матери зложили свої лепти на школу її імени як слідує: по 1 дол.: Ів. Швець, Ем. Боярский, Вас. Патрило, Антошка Карась, Антошка Швець, Мик. Рожик; по 50 цн.: Мих. Литвин, Анд. Швець, Теод. Гаврилюк, Томаш Жешовский, Теод. Когут, Мар. Галас, Павло Любянецкий, Ів. Топоровский; по 25 цнт.: Дмитро Камуля, Ник. Шивчук.

Разом $10.50

А ви Братя і сестри гляньте як красно відбувають ся забави у Русинів Українців та беріть з них примір.

Всякі гнилі колоди копаймо з перед себе, усуваймо тих, що нам дорогу заступають, а йдім сьміло вперед а слава озарить наш руський нарід.

Всім жертводателям сердечна подяка.

Іван Швець.

КОНКУРС!

Греко.-кат. Руска парохія в McKees Rocks, Pa пошукує дякоучителя котрий би міг сповняти слідуючі услівя: 1) Знанє Уставу церковного, 2) учити дітей 2 год. денно, 3) учити і провадити сьпів хоральний з нот, 4) Мусить мати добрий голос. Місячна платня $35.00 до $45.00 і доходи. Кандидат мусить бути Українцем, иньші непотребують зголошуватись.

Зголошуватись просимо до: Іван Кульчицкий, 321 Munson Ave.

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ устроює братство сьв. Димитрія, від. 207 в суботу, дня 5-го лютого с. р. в братскій гали (4-th str.) в Jeannette, Pa. Початок о 7-ій годині вечером. Вступ на галю 1 дол., дівчата безплатно. Всіх чесних Русинів так з Jeannette, як Manor і околиці запрошує ся як найсердечнійше. За знамениту забаву ручить

4—5 Комітет.

ДЕ Є

Ваньо Смарж. В марти мине рік, як мене лишив з маленькою дитиною і пішов кудись, та слух про него пропав. Як говорять, то він має перебувати десь в Джерзи Сіті, Н. Дж. Хто подасть менї його адресу дістане надгороду.

Sofia Smarz,
25 Monroe str.,
Auburn, N. Y.

СПРАВИ Р. Н. СОЮЗА.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.

Іх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський епископ в Америції.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балоґ,
712 Carson st. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула,
McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак,
Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Ґут Кульчицький,
Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Анд. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чеґін, Cleveland, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 391 Maple Ave. Kingston, Pa.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин, 411 Washing-
Box 112, Elizabeth, N. J.
адреса мешканя
326 Rose Hill Place,
Elizabeth, N. J.

Редактор:
Антін Цурковський 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson St., New York, N. Y.

Головний орґанізатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke, Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — Принимає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разі утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00.

б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всі гроші належачі до каси Р. Н. Союза, посилає ся так: на money order-ах або чеках виписує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилає ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний Секретар опісля відсилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

Ч. 1151. КВІТ $200.00
на пятьсот дол., котрі п. Параска Гатала отримала як посмерт- запомогу по мужу Михайлї Гатала з Головної Каси Руського Народного Союза в Америції.
Old Forge, Pa. 3. січня 1910.
Параска Гатала.
Сьвідки:
Яків Кобеляк,
Стефан Ставиский,
Павло Дідик.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америції. Відділ (число) 34.
Яків Кобеляк секр.

Ч. 1158 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Петро Бакош отримав як посмертну запомогу по женї Марії з Головної Каси Руского Народного Союза в Америції.
Mt. Carmel, Pa. 12 грудня 1909.
Петро Бакош.
Сьвідки:
Юрий Гук,
Іван Ятко.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америції. Відділ (число) 5.
Іван Ятко предс.,
Андрей Мільо секр.

Ч. 1159. КВІТ $200.00
на двіста долярів, котрі п. Йос. Фечиш отримав як посмертну запомогу по женї Гелені з Головної Каси Руского Народного Союза в Америції.
Ormrod, Pa. 15. січня 1910.
Йосиф Фечиш.
Сьвідки:
Дмитро Верхівский,
Дмитро Бала.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америції. Відділ (число) 124.
Іван Олійник предс.,
Іван Околович секр.

Ч. 1172 КВІТ $1000.00
на тисяч долярів, котрі п. Марія Габор отримала як посмертну запомогу по мужу Михайлї з Головної Каси Руского Народного Союза в Америції.
Kingston, Pa. 15. січня 1910.
Марія Габор.
Сьвідки:
Юрий Зубко,
Stephen Stevens.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америції. Відділ (число) 208.
Павло Євін предс.,
Мих. Манкович секр.

Ч. 1174 КВІТ $250.00
на двіста пятьдесять долярів, котрі п. Марія Боївка отримала як посмертну запомогу по мужу Грицю з Головної Каси Руского Народного Союза в Америції.
Mahanoy City, Pa. 1910.
Марія Боївка.
Сьвідки:
Федор Майкович,
Йосиф Качмарик
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америції. Відділ (число) 222.
Йосиф Качмарик предс.,
Мих. Кохан секр.

Ч .1175 КВІТ $250.00
на двіста пятьдесять долярів, котрі п. Марія Савіцка отримала як посмертну запомогу по мужу Миколї з Головної Каси Руского Народного Союза в Америції.
Brooklyn, N. Y. 1910.
Марія Савіцка.
Сьвідки:
Михаїл Чорний,
Павло Приступа.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америції. Відділ (число) 203
Михаїл Заверуха предс.,
Юліян Павчак секр.

Ч. 1194. КВІТ $200.00
на двіста долярів, котрі п. Кость Галушка отримав як посмертну запомогу по женї Катерині з Головної Каси Руского Народного Союза в Америції.
Newark, N. J. 11. січня 1910.
Кость Галушка.
Сьвідки:
Т. Каськів,
Б. Буковский.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америції. Відділ (число) 133.
о. Ст. Макар предс.,
В. Паратюкевич секр.

Ч. 1195 КВІТ $850.00
на вісімсот пятьдесять долярів, котрі п. Зофія Вацура отримала як посмертну запомогу по мужу Йосифі з Головної Каси Руского Народного Союза в Америції.
Minernville, Pa. 19. січня 1910
Зофія Вацура.
Сьвідки:
Іван Ґумовский,
Михаїл Гнат.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америції. Відділ (число) 78.
Василь Крамар предс.,
Осиф Вайда секр.

Ч. 1196 КВІТ $150.00
на сто пятьдесять долярів, котрі місц. уряд отримав на похоронні кошта з посмертної запомоги по Йосифі Вацура з Головної Каси Руского Народного Союза в Америції.
Minersville, Pa. 19. січня 1910.
Осиф Вайда.
Сьвідки:
Іван Ґумовский,
Михаїл Гнат.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америції. Відділ (число) 78.
Василь Крамар предс.,
Осиф Вайда секр.

Рух
в відділах Р. Н. Союза.

AMBRIDGE, PA. бр. сьв. Петра і Павла, від. 47, подає до загальної відомости, що дня 6-го лютого 1910. відбуде ся надзвичайний мітинґ в церковній гали на 6-ій стр. Початок точно о год. 2-ій по пол. На сей мітинґ має явитись кождий член. Неявившуй ся заплатить 50 цт., а урядник 1 дол. кари. Також подає ся всім до загальної відомости, що брат. сьв. Петра і Павла від. 47 в Ембридж, Па. буде принимати нових членів без вступного через 2 місяці, то є в лютім і в марцю. Мітинґи відбувають ся все в другу неділю по першім.

Ів. Михалик предс.,
Лесьо Гриневич секр.
Мих. Нижанкевич кас.

HAMMOND, IND. бр. сьв. Івана Крестителя, від. 226 подає до відома, що річний мітинґ відбув ся 9. січня 1910 на котрім вибрано слідуючих нових урядників: Ів. Папп пр., М. Сичак з. пр., Йос. Стодола кас., Вол. Семаш секр., Мик. Ґіба записник, П. Баліцкий доз. каси, В. Корнафель і І. Дмитрик доз. хорих, В. Карас дверн.

Волод. Семаш секр.

NEW YORK, N. Y. Тов. „Зоря" від. 69. подає всім своїм членам до відомости, що надзвичайний мітинґ відбуде ся в суботу дня 5-го февруара о год. 8. в мітинґовій гали 8 Liberty Hall, Houston st. Просить ся всіх членів прибути, бо в противнім разі заплатить 50 цт. а урядник 1 д. кари.

Анд. Кашиньский пр.

SHEFFIELD, PA. бр. сьв. Ант. від 156 подає до відома, що на річнім мітинґу дня 9-го січня вибрано слідуючий новий уряд: Ів. Диняк пр., В. Турай з. пр., Ів. Дубляниця секр., М. Студений з. секр., Ад. Ґронек кас., В. Ружак і В. Яворский доз. хорих.

Ів. Дубляниця секр.

LATROBE, PA. бр. сьв. Мих. від. 119 подає до відома, що на річнім мітинґу дня 16. січня вибрано слідуючий новий уряд: Л. Лякаташ пр., В. Туранін з. пр., Л. Себеля кас., А. Бігун з. кас., Ів. Віраґ секр., А. Козма записн., Ів. Плеса хорун., П. Карась доз. хорих і двер., П. Сереґ, Вас. Туряніца, В. Андрель і В. Альфельді контр. ком.

Ів. Віраґ секр.

AUBURN, N. Y. бр. сьв. О. Николая від. 38 повідомляє що на річнім мітинґу вибрано слідуючий новий уряд: Ю. Фалат пр., Анд. Тарбай з. пр., П. Шевчик стар. кас., Фр. Родко з. кас., М. Саварин секр., М. Грубий з. секр., О. Бабан і Ів. Тарбай доз. хорих, А. Гучко, Т. Млинарчик, капітани, В. Диниґа і Д. Намісняк хорунжі, Гр. Орищин, Д. Поляньский, П. Коваль контр. комісія, К. Базак секр. для місячних вкладок, М. Поляньский, П. Юзків, А. Чичила, П. Пишняк, І. Петровский, С. Кащак, мировий суд, П. Цабаль брац. ґазда, Нищит К. і В. Мельник післанці.

Юрий Фалат предс.,
Петро Шевчик кас.,
Михаїл Саварин сек.

HAZLETON, PA. сетр. Покр. Пресьв. Богор. подає до відома, що на річнім мітинґу дня 9-го грудня вибрано слідуючий новий уряд: Зузанна Пелехач пр., Марія Носаль кас., Марія Романчак скр., Настя Когут і Анна Парилович доз. хорих.

Марія Романчак секр.

NEW YORK, N. Y., „Тов. Тисьмениця" від, 144 подає до загальної відомости, що річний мітинґ відбув ся дня 11. січня 1910 р. на якім вибрано новий уряд на 1910 р. як слідує: Ад. Зубрицкий пр., П. Підлуска, з. пр., П. Підлуский секр., І. Коцкий з. секр., Ю. Кузїв кас., А Бориняк з. кас., С. Левіцкий і И. Іванкевич контр., К. Підлуский, Соф. Кузїв доз. хорих. А. Леньский дверник. Мітинґи будуть відбувати ся кождої другої суботи по першім. Адр. секр.: Петро Підлуский 77 E. 2-nd st., New York, N. Y.

А. Зубрицкий предс.,
Ю. Кузїв кас.,
П. Підлуский секр.

PHILADELPHIA, PA. „Товариство Любов", від. 45 подає до газального відома, що вибрано уряд на рік 1910: Ст. Демків пр., Н. Росолович з. пр., Ан. Вислоцкий кас., Н. Филипчук з. кас., Ів. Кречковский секр., Ів. Бурий з. секр., Л. Слободзян, Н. Гром контр.; місячні засідаян в сїм роцї будуть відбувати ся кождої третої неділї в місяци о другій год. по пол. в гали на 9. N. Spingarden st. Всякі кореспонденції відносячі ся до Товариства прошу писати на адр.: Іван Кечковский 441 N. 9-th st. Philadelphia, Pa.

ДЕ Є

Іван Саляк? Має перебувати десь коло Бекля, Пенна. Хтоб знав або чув щось про него зволить ласкаво написати до: Jos. Kudlik, Saint Clair, Pa.

В місяцю Новембрі 1909 приступили слїдуючі нові члени до Р. Н Союза:

Бр. сьв. Кирила і Методія Від. 260 Р. Н. Союза в Taylor, Pa.

Франко Йосиф, Атаманчук Василь, Трач Федько, Думейко Анна, Тремко Марія, Онуфер Йосиф, Спасюк Кирило, Тремко Михаїл, Тремко Якуб, Онуфер Марія, Тремко Анна, Мамчур Олекса, Мамчур Іван, Ріхвалтер Анна, Ріхвалтер Андрей, Макар Микита, Самардяк Василь, Жук Павло, Куйбіда Николай, Молодовець Семен, Ґерун Николай.

В. 1. Ґібович Стан., Писарчик Іван, Дяк Гр., Такач Мих., Борсук А., Ревак Ю.

В. 6. Бужак Мих. Мікула.

В. 10. Сьпівак Теодор.

В. 14. Дань Гнат, Демянчик Кондрат, Циган Вас., Сапіта Й.

В. 16. Сливка Стефан.

В. 17. Худий Іван, Іваница Петро, Поґар Семко, Сивак Петро Крамарчик Мих.

В. 29. Петрочко Василь.

В. 33. Оренчак Стеф., Пончак Дмитро, Ян Стеф., Колодій М., Коваль Асафат, Бабяк Василь, Коколус Йос., Ядловский Яков, Мацко Петро; Ткач Марія, Березий Василь діти.

В. 26. Ліпівский Павло дит.

В. 45. Мельничук Мих., Суганский Іван.

В. 46. Ярощак М. Мих. мол.

В. 48. Прайзнер Стан., Борковский Йосиф.

В. 63. Олекшак Петро, Оресик Параска, Оресик Яков, Кухта Іван.

В. 67. Дуткевич Гавр., Дуткевич Мик., Височанский Мих., Циґан Ілько, Голубовский Йос., Чарнецкий Ів., Карлуцка Юлія, Воляньский Мих., Барняк Тимко, Мисько Л., Бімович Леон.

В. 69. Козак Дмитро, Яремчук Петро, Лянґер Ів., Чіх Йосиф, Палеский Іван.

В. 70. Жила Ізаак, Пулк Лука, Леуш Стеф. II., Сай Яков, Юрій Дурила.

В. 81. Медвецкий Корнилий.

В. 85. Корнаский Мих., Корнаский Вас., Гуменюк Яков, Борис Александер.

В. 96. Ревий Гриць, Двулат Михаїл.

В. 105. Максим Сенько, Древняк Мих., Фіда Йос., Клемчук Іван.

В. 114. Копель Василь, Копель Михайло.

В. 121. Чума Анд., Костивал Мих., Грешко Мих., Боднар М.

В. 132. Маґяроский Гринько.

В. 133. Зелененький Михаїл, Вовк Йосиф, Карач Дмитро, Гладун Теодор, Весоловский Антін і Емілія.

В. 142. Пелькош Петро, Томаш Лесьняк, Лесьняк Рудольф, Жидзік Іван, Лесьняк Петро.

В. 146. Малик Максим, Міщишин Дан., Команчак Конст., Мазур Йосиф. Мінко Лука.

В. 153. Козар Ник., Менчук Мих., Цебак Федор, Семкблед Ілько, Будран Петро.

В. 162. Бернатович Ів., Демкович Вас., Бардяк Миколай, Демкович Іван, Домашовець К., Дюс Никола.

В. 165. Найда Олекса, Іваницкий Анд., Василик Мих., Рольник Александер.

В. 170. Мацібарский Василь, Мицинский Михайло.

В. 179. Демко Іван, Гірчак Василь, Знак Іван.

В. 186 Поступак Анна.

В. 189. Міндух Анд., Казїв Анд., Кукавець Стеф., Малар Матій, Кінда Мих., Джевінский Адам.

В. 190. Капара Іван, Місяк Йосиф, Сорока Захар, Фентон Афтан, Кійнор Йосиф.

В. 196. Ізаак Василь.

В. 204. Смоляк Іван, Галушка Катерина.

В. 205. Кохан Панько, Петрик Іван, Петрик Гриць, Швайко Михаїл.

В. 214. Домініка Баранєцка.

В. 217. Капітан Сенька, Біґус Грпг., Сверида Стеф., Олїнский Дмитро, Харів Василь, Пелипів Ник., Паньків Мих., Головка Ів., Наконечний Василь.

В. 229. Зацків Ник., Пивовска Марія, Шафран Куча, Барна Ів.

В. 231. Нажинькевич Зофія, Шульган Феська, Вардинець Катерина.

В. 233. Ґавайда Семан, Манько Юрий, Садлох Іван.

В. 258. Афтанас Дмитро, Подоляк Петро.

Т. Лабовський,
рекорд. секретар

1909-ий рік в міжнародній політиці.

(Продовженє зі стор. 2-ої.)

Особливо страченє Ферера (полишаючи на боцї його крайні, анархістичні теориї) викликало загальне огірченє, передовсїм у Франциї та Італиї, а се тим більше, що Фererови не доказано безпосередної участи в революциї, а навіть і папа носив ся з наміром істанціонувати у короля о його улаcкавленє. Кінець сих всїх прикрих для нашого часу подій був на разї такий, що місце консервативного кабінету Маври заняв лїберальний кабінет Морета, а одиноким сьвітлим моментом в великій траґедиї еспанського народу є се, що експедиция до Марока скінчила ся для Еспанії рішучою побідою.

Повертаючи до головних моментів міжнародного полїтичного житя в минувшім роцї, до анатаґонізмів Анґлії й Німеччини, Росиї, й Австро-Угорщини, мусимо зазначити, що природний хід подій на тлї згаданих анатаґонізмів втягнув також і наше українське національне питанє в круговорот міжнародного полїтичного житя. Особливо так близька можливість війни між Австро-Угорщиною та Росією зробила наше українське питанє вельми актуальним — так в Австрії як і в Росії. Шахуючи Австро-Угорщину неославяньским рухом з приводу анексії Босни та Герцеґовини, росийські міродатні круги переконали ся, що на австрійських Славян: північно-західних Чехів та полудневих Словінців та Хорватів не можна в рішаючім моментї покладати ся, тож усї заходи росийської дипльоматиї звернули ся в послїднім часї головно на Галичину. Давна думка прилученя ,,Под'яремной Руси" до Росії з титулу ,,приналежности" сеї области до ,,русских" (читай росийських!) земель, прокинула ся знова і в Петербурзї уложено плян підлаДженя ґрунту в самій Галичинї в той спосіб, аби не тільки улекшити собі евентуальну акцію в напрямі мілїтарнім, але аби в рішаючу пору само населенє заявило ,,бажанє прилученя до Росії" та поперло тим самим заходи росийського завойовника. Сей хитрий плян росийської дипльоматиї є однак для самої Росиї вельми небезпечний, бо коли Росія числить не ренеґатські, штучно годовані елементи серед галицк. суспільности, то Австро-Угорщина може найти собі далеко лїпший атут в симпатіях не жмінки відступників, але найкрасших живих елементів українського народу, коли змінить основно свою полїтику супроти нашого народу.

Україна протягом цїлих столїть відгравала ролю рішаючого чинника в уладженю державних відносин на Сходї Европи вже через своє ґеоґрафічне положенє, бо тільки через посїданє України доходили сумежні народи: раз Литовцї, другий раз Поляки, а відтак вкінци й Москалї до великодержавного становища. Отже ся історична правда виступає знов на верха з усею своєю силою природної конечности також тепер — в пору, коли так в Петербурзї як і в Відни числять ся з можностію війни та евентуальностію значних територияльних набутків на случай побіди...

Надіслане.

ЖЕРТВИ.

Для Филимона Копача прислали слїдуючі особи свої жертви:

1) В Бреслав, Па. колєктори Т. Катулька і Ант. Шипула зібрали $49.25; жертвовали: Брат. сьв. Андрея $10.00, Пр. Копач 5 дол., П. Гула 2 дол.; Д. Копач, М. Гайда, А. Нотайтес, Ф. Копач, Ів. Бесяда, М. Братко, Йос. Мусяла, Д. Шипула, К. Леньо, Ф. Леньо, Йос. Сивик і М. Джуган по $1.00; А. Копач, Анд. Мусяла, Ант. Пєх, Адам Гула, Н. Дмитрик, П. Ксиценко, Йос. Нук, Анд. Пилип, Д. Василишин, Ів. Мусяла, М. Домрович, Л. Пєх, Марко Копач, Ал. Гула, Йос. Брелик, Ів. Сенно, Сим. Вилгош, Ст. Палиця, Тео. Балайшо, Мих. Питух, Дим. Вдовяк, Анд. Леньо, Йос. Леньо, А. Савка по 50 цт.; Юл. Савюк, Том. Голновский, Стеф. Кучма, Сим. Гласяк, Ів. Оленик, Вас. Скрабут, Вас. Кучма, Вас. Оленик, П. Мурайка, Ів. Петриляк, В. Бабицкий, М. Михалишин, Ст. Смаркуцкий, М. Маєвский, Н. Зубик. Ів. Маркович, Д. Палиця, Ів. Поливка, Мак. Пстрак, Вал. Виктор, Вас. Пєх, Ант. Пстрак, П. Хома, Ат. Калеман, Ант. Пєх, А. Цимбрак, Ол. Домбровяк, Лука Пстрак, Ал. Люкс, Ф. Амци і М. Фургала по 25 цт.; М. Уйко і Д. Грицишин по 30 цт.; Анд. Маценка і І. Просий по 15 цт.; Н. Маценка 10 цнт.

2) В Провіденс, Р. І. зібрав на мітинґу брат. Кн. Даниїла в. 73 Р. Н. С. секретар Ом. Рекрут $3.05, зложили: Н. Храпливий 1 дол.; Ів. Рекрут, Гр. Бердула, Д. Модь, Тео. Заходник, А. Сидор, Ом. Рекрут, Гавр. Микитин і Мак. Патикивич по 25 цн.; Н. Стельмах 5 цт.

3) В Філядельфії, Па. зібрав М. Поляк $2.75, зложили: П. Федоришин, Н. Кривуцкий, М. Курган і Ів. Климчук по 50 цт.; Ів. Паславский, М. Слободзян і М. Поляк по 25 цт.

4) Сьвящ. М. Данилович із Ню Александрія, Па. 1 дол.

5) В Форест Сіті, Па. зібрав М. Пєх $38.45, зложили: Ів. Опалка і Анд. Баталим по 1 дол.; Екатер. Беднарчик 75 цт.; Яков Макуленский, М. Судик, Ст. Гашак, Н. Боляк, Вас. Пєх, Л. Палиця, Ів. Палиця, П. Немец, М. Гурчковский, Ів. Фурдак, Б. Баталим і Анд. Маркин по 50 цт.; Ів. Якаб, Ст. Лук, Мартин —, Н. Соленский, П. Копчак, Сим. Ковальчик, Н. Ковальчик, М. Гамбач, Пав. Клїшковік, Гр. Криса, Ів. Голик, Гр. Петровский, Анд. Віщак, Ів. Матерцо, П. Лупенский, Марія Грибиха, Ал. Рудавский, Юл. Чайковска, П. Поцеха, Фел. Бохнака, Анд. Забєга, П. Онуфряк, Ан. Завойский, Дан. Вилик, Ів. Антоняк, І. Бурковский, Авг. Валик, Ів. Подара, Йос. Мартин, І. Ганлій, Мих. Солтис, Вас. Катарня, Ів. Мороз, Н. Сапко, М. Гайдучик, Геор. ган, Юлїя Фричман, Вайс —, Н. Катала, Ів. Крестина, Анд. Чу- Н. і Мих. Яночко по 25 цт.; Ів. Лайтар і М. Липка по 20 цт.; Ів. Когут, М. Юля, Лев Завойский, Ів. Байдер, Мих. Такач, Ів. Бобик, М. Тимко по 15 цт.; Ів. Кенк, Ів. Вокнич, Йос. Тайс, Ів. Горенка, Мат. Горенка, Сим. Гула, Клим. Судик, Пав. Войтович, Ів. Грибик, П. Порада, Ів. Колесар, І. Баран, Каз. Яворский, А. Яник, Мат. Небрук, Тома Орисмина, Фр. Комик, Анаст. Фарбанець, Йос. Каміньский і 5-ох незаписаних по 10 цт.; Ів. Ганек і Стан. Коник по 5 цт.; і ще лишило ся незаписаних 25 цт.

З Бреслав, Па. від братства Н. Н. прислали через Марка Пєха $15.00.

6) Марко Пєх зібрав другий раз $18.95, жертвовали: Ілїя Пєх, П. Домбровяк, Сим. Коваль по $1.00; Н. Беднарчик, М. Бебла, М. Кухта, Як. Поповчак, Алб. Сили, Ів. Леньо, М. Праско, Ст. Прббиш, Анд. Рош, Мих. Филип по 50 цт.; М. Лайтар, П. Петрусь, Н. Бенго, Мат. Рикардо, К. Конмазіля, Ів. Юкей, Н. Бзіолу, Марія Н., Ів. Панцоро, Ант. Горцїр, Теод. Ромтамбля, Христофор Ямелї, В. Андредї, Іван Пошивак, Н. Н., Йос. Гандляйр, Ст. Балог, Лука Тимчик, Вас. Брассо, П. Грицишин, Анд. Гдовин, Тома Арравит, Н. Н., Іван Сушко, М. Кос, М. Семан, Ник. Даньо, М. Мацко, Ст. Іскій, Н. Н., Н. Н., П. Н., Н. Н., Вас. Петрончак, М. Барна і Н. Н., по 25 цт.; Анд. Слиш і Косма Янош по 35 цт.; Йос. Шула, Ів. Попик по 15 цт.; Альба Йонес 20 цт.; Н. Н., Н. Н., Н. Н., Гр. Назак, М. Скореняк, Геор. Пелех, Н. Н., по 10 цт.; і Н. Н. 5 цт.

7) Гр. Назак предсїдатель парохії в Форест Сіті, Па. від церкви Рожд. сьв. Івана Крестителя $5.00.

8) Марко Пєх відобрав пейду в Скрентон, яка ще Филимону Копачови належала ся в сумі $15.00.

Разом $133.45
В „Правдї" ч. 47. оголошено жертв на 48.65
Всего зібрано $182.10

За всї тії так щедрі жертви в імени нещасного молодця на тім місци іскренно благодарю всїх П. Т. доброжелателей, котрим він не в состоянію відплатити ся, як тільки з вдячностію за оказаноє єму милосердіє горячо до Господа молити ся буду о кріпке для них здоровлє і довгоденствіє.

За тії жертви куплено єму штучні ноги за суму $170.00, а $12.10 цт. дано єму до руки на житє.

Сьвящ. Владимір Обушкевич, Simpson, Pa., Lack. Co., Box 166.

Всячина.

¶ Одна мова для всїх народів. 15. грудня минуло 50 лїт від дня уродин чоловіка, що сотворив велике і дивне дїло: одну мову для всїх народів сьвіта. Називає ся він д-р Лазар Заменгоф. Уродив ся в Росії, в містї Білийсток. Батько його був учителем і змалку приучував сина пізнавати ріжні мови так, що молодий Заменґоф навчив ся вкінци 27 язиків! На тій основі сотворив він одну мову, котру назвав ,,Еспepанто", в якій є слова з ріжних мов і тому її не тяжко научити ся. Розуміє ся, вона не потрафить виперти теперішних мов, але може колись стати загально уживаною інтеліґенцією всїх народів, зовсїм так само як давно було з латиною.

¶ Славна французька ворожка, пані де Тебе видала свій календар на 1910 рік. Рік той, пише вона, буде ,,роком огню". Весна буде холодна, лїто сухе, вино вчасне, добре і дороге. Над морськими берегами шалїтимуть страшні бурі, надморські скелї будуть обсувати ся. Пожежі будуть дуже численні, огненні гори (вулькани) бухати-муть з великою силою. Мода змінить ся цїлком. В 1910 роцї много людий збожеволіє. Европа й північна Америка терпіти буде від злив і пожежі, полуднева Америка від посухи, в Росії і Бельґії зайдуть великі зміни, в Анґлії буде революция, котра попередить революції в Прусах і Еспанії, Азія перестрашить цїлий сьвіт. Хто родив ся в місяци серпни, для того найщасливійшим буде час від 21 червня до 21 серпня 1910 року. З усїх тих ,,пророцтв" одно, не висказане впрочим у календари, напевно справдить ся: ворожка заробить на тім календари від забобонних людий коло 40 тисяч франків, як що року.

— Масло з нафти. Одному з хеміків Standart Oil Company в Чікаго повело ся витворити з нафтової ропи коровяче масло. Збудовано вже всї потрібні машини до витворюваня масла з ропи і небавком появить ся сей продукт в продажи. Нафтове масло буде подібне до марґарини, яку витворюють зі звірячого товщу. Ріжниця між нафтовим маслом а марґариною (яка нїяким чином не заступить правдивого масла коровячого) є та, що марґарина є біла як масло, а нафтове масло є чорної краски.

— Неграмотність в Галичинї. На основі виказу статистичного бюра галицького видїлу краєвого стан анальфабетизму в Галичинї так представляє ся: Знає читати й писати 558.674 Русинів, 1,490.774 Поляків (між тим імовірно понад 600.000 Жидів) і 109.799 Німцїв. Читати тільки знає: 62.359 Русинів, 386.360 Поляків, 3.892 Німцїв. Число анальфабетів виносить: Русинів 2,359.410, Поляків 2,104.899, Німцїв 100.836. В цїлости число анальфабетів виносить: 4,678.022 на 7 і пів міліона населеня! Процентове число анальфабетів виносить: У Русинів 79 проц., у Поляків 52 проц., у Німцїв 47 проц.

— Нова секта повстала в Росії послїдними часами. Апостолом сеї секти є якийсь Григорий Босой, котрий говорив про себе, що він Христос і виступив против православного духовенства. Полїція арештувала кількох членів секти, а Босого умістила в шпитали божевільних.

ЧИТАЙТЕ!

На підставі ухвали Конвенції „Союза", кожде братство приналежне до „Союза", повинно мати отсї книжки:

1) Книжку членів (іменослов).
2) Книжку місячних складок.
3) Книжку касову і протоколову.

На сї книжки повинно кожде братство заслати 5 долярів до каси „Союза".

Книжки

які можна дістати вскладі книжок „Свободи":

	цнт.
Америка	15
Ангел та пустельник і т. і.	15
Борба кляс і чому робітники організують ся	15
В Старім і Новім краю	25
Гріхи міліонерів і т. п.	15
Дещо з історії православної місії в Америці	10
Дещо про зьвірята	30
Дві левади і т. п.	15
Дорога любови, то Божа дорога	15
Еміґрант	10
Жовнїр	10
Журавлї	10
Жите, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах	15
Земельне питанє	15
Зуб за зуб	10
Історія Руси з образками	10
Капітал і праця	15
Книжка рахункова	50
Казка про Жидів	15
Наверненний Грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	$2
Образки і загадки	10
Оповіданя	15
Про відступників від рос. православія	10
Про нутро землї	25
Підземні скарби	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Псалтир	$1
Розмова Поляка з Русином	10
Смерть	10
Стародавні казки та оповіданя	15
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Унія в Америцї	20
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Руско-анґлїйский тлумач	60
Польско-анґлїйский тлумач	60

Молитвенники в красній оправі.

Бог Надежда моя	$2.50
Хлїб душі	2.50
Друг Душі	1.50
Друг Душі (в звич. опр.)	.75
Молитвенник малий	1.50
Вінець	1.50
Зборник	2.30

Також можна дістати:

Книжочки колекторські церковні	10
Книжочки Братскі	10
Метрики хрещеня	3
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник померших душ	10

Пишіть на адресу:
Swoboda,
184 Hudson St., New York.

Думайте! Читайте!
Вже вийшов з друку
Календар-Провідник
на рік 1910
після нового стилю
Ціна в гарній оправі 35 цнт.
Агентам і книгарням опуст.
Замовляйте завчасу!
Eugene Hwozdyk
705 Mint Alley.
S. S. Pittsburg, Pa.

ВИРОБИ БРАЦКІ
пашлі, шапки, відзнаки, хоругви, уніформи.

Цінник і пробки висилає даром

Можете писати до нас по руски, словацьки або польськи.

R. H. MORGAN
13 N. MAIN ST.
SHENANDOAH, PA.

Одинокий руский адвокат і нотар на цілу Америку
Доктор прав
ЮЛІЯН ЧУПКА
Консулярний комісар.
Полагоджує всі справи в Галичині. Процеса спадкові і ґрунтові. Відберає гроші від довжників. Справи військові. Споряджує контракти, повномочія і всі иньші документи. Перепроваджує інтабуляції і всі вписи гіпотечні.
3 N. Main Str. WILKES-BARRE, PA.
Адрес почтовий: JULIAN CZUPKA, LL. D
P. O. Box 372. WILKES-BARRE, PA.

COPENHAGEN SNUFF
ҐАРАНЦІЯ ПРОДАЖИ, ГАТУНКУ І ЧИСТОТИ

Обовязуємось виміняти, если костумер оплатить кошта пересилки (після скалї наших цїн), сей пакет Copenhagen Snuff на иньшу табаку нашого виробу в кождім часї перед упливом ограниченого на нїм часу і з застереженем, що сей пакет не був ушкоджений, по висилцї його з нашої фабрики.

Лишень повні пакети приймемо до виміни; ми мусимо бути повідомлені і мусимо дати уповажнене на зворот товару перед його висилкою до нас.

Copenhagen Snuff є зроблена з найлїпшого, старого, ядерного і запашного листя тютюнового, до котрого додані суть лиш такі домішки, котрі суть складовими частями натурального листя тютюну і з найлучше запашних сонів. Препарація табаки задержує в нїй всї добрі части а усуває гіркість і квас з тютюнового листя.

COPENHAGEN SNUFF є найлучшою сьвітовою табакою до носа і до жутя.

American Snuff Company

Повисша ґваранція находить ся в кождій пачцї Copenhagen Snuff.

Фабрикація табаки є умієтною препарацією тютюну для ужитку людий. Препарація тютюну має такий самий вплив як варенє на страву або ферментоване на вино. Copenhagen Snuff є головно уживана як тютюн до жутя. Позаяк вона є з дрібних зерен чистого тютюну, тому є сильнїйшою, а уживанє її є о много практичнїйше, бо вона держить ся довше.

Єсли нема такої табаки в склепах в Вашій околицї, то ми вишлемо її по звичайній цїнї, за попередною оплатою, до якої небудь місцевости Сполучених Держав і доставимо кождий бажаний ґатунок копенгаґської 5-центової табаки.

AMERICAN SNUFF COMPANY, *Dept. S.*, 111 Fifth Avenue, New York, N. Y.

Русини Пітсбурґа!

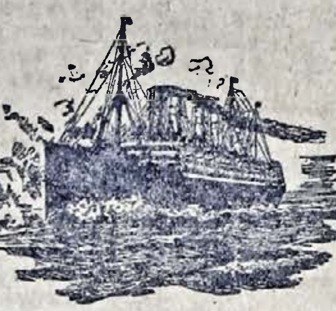
ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ,
ЩО ГРОШІ — ТО СИЛА?

Старайтесь пізнати та почніть складати свої ощадности в стейтовім Банку на розі ул. Carson-а і 14-ої. Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цїлковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, сирітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажанє звіт стейтових контрольорів.

Продаємо корабельні карти на найлїпші лінії, а гроші до краю висилаємо по почтовім курсі

German Savings and Deposit Bank
Cor. 14th & Carson St.,
South Side, Pittsburg, Pa.
Й. Е. Рот, през. А. П. Міллер, кас.
Ол. Бучак, ур. банк.

Руска Аґенція Корабельна і Пересилка Грошей

з кавцією 15.000 долярів і під контролею Стейту Ню Йорк.

184 Hudson Str., New York, N. Y.

Ся Контора залагоджує слідуючі справи:

Пересилає Гроші до всїх країв по цїнах можливо найтанших і як найскорше.
Продає Шифкарти на ріжні лінії корабельні до старого краю і з краю до Америки по найтанших цїнах.
Виробляє повновласти, контракти купна і продажи засмотрені підписом конзуля; перепроваджує всякі инші справи зі судами і старокраєвими властями.
Полагоджує справи військові, як увільненє від асентирунку, військової контролї, увільненє від вправ і т. п.
Міняє гроші — старокраєві на американьскі і американьскі на краєві після біжучого курсу.

Адреса:
Ruthenian Exchange Co.
184 Hudson Str., New York, N. Y.

ПЕРША АМЕРИКАНСЬКА „РИЗНИЦЯ“
під покровом сьв. Арх. Михаїла.
„RYZNYCIA“, 114 Chestnut Street, SHENANDOAH, PA.

Має склад і виріб річей церковних як:

Фелони чорні від .... $30—65.00
Ризи сьвітлі від....... $35, 40, 55, 60, 80 і висше
Стихарі від....... $6.00 „
Ручники, плитони, хоругви з образами від $30.00 і в.
Чаші від....... $20, 35, 40, 50 і висше
Лїхтарі, Служебники, Евангелія від $20, 45, 55, 60 і 80.00 дол.
Цьвіти на престол і до сьвічок по ріжній цїнї.

Приймає ся замовленя на нові річи як також і до направи старі ризи.

Сьвітло церковне:

СЬВІЧКИ ВОСКОВІ (декоровані) з образками по 26 цнт. за фунт, 1 на фунт, 2 на ф., 3 на ф., 4 на ф., 6 на ф., 8 на ф. і 14 на фунт.
Сьвічки воскові ручно декоровані 50 цнт. за фунт, 2 на ф., 4 на ф., 6 на ф. і 8 на фунт.
Тройцї ручно декоровані по 4.50 дол. | Угля до кадильницї . . . . . 28 цнт.
Пачка (120) запалячів . . . 24 цнт. | Олива ґальон . . . . 1.10 дол.
Сьвічки воскові до надставлюваня 3 на фунт 22 цт.
„ „ 4 на ф. і 6 на фунт....... 22 „
Офірки воскові 16 на ф. і 18 на фунт....... 22 „
Сьвічки стеаринові....... 16 „
„ „ 4 на ф., кручені 4 на ф., 6 на ф. і 1 на фунт.
Сьвічки на престол (extra) 37 цт. за фунт, воскові жовті 1 на ф. і 6 на фунт 30 цнт.
Кадило 50 і 55 цнт. за фунт.

АРТИСТ РІЗБЯР
Евгеній Василенко
виконує усякі роботи входячі в обсяг церковної штуки, як:
ІКОНОСТАСИ
ВІВТАРІ
ПРЕСТОЛИ
БАЛЬДАХИНИ і т. д.
Золотить і малює Ікони.
Усї роботи виконує добросовісно.
EUGENY VASYLENKO
337 W. Center St., Shenandoah, Pa.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Найкориснїйша і найбезпечнїйша льокація капіталів
в Товаристві торговельно-промисловім
„Сокільский Базар“ у Львові від вкладок щадн. 5%
Від уділів 6%. Можна мати більше число уділів.

Позір! Найлїпші товари продає Товариство „СОКІЛСЬКИЙ БАЗАР“ у ЛЬВОВІ.

Сьвяточні картки серія 10 штук — штука 16 цт. Картки з вишивками, українські красавиці, Соколи по 12 ц. „ Січинського, Шевченка, Хмельницького, Мазепи по 6 цт. Календарик на 1910 — 20 цт. Портрети Шевченка, Хмельницького, Мазепи в ріжних цінах.

Вишивані сорочки від 12 18 К. вишив. краватки по 4 К. Гуцульські фартухи від 4—16 К. Козацькі шапки по 5 К. Киптарики від 8 К. Ґердани до годинника від 2—6 К. Пацьоркові пояси від 10—60 К Килими по 20 К. За шпильки з соколом по 50 з гербом брошки, спинки по 50 цт.
Для відпродуючих рабат. Гроші висилати на перед.

„ДУШПАСТИР“
се прекрасна, щиро-руська церковно-народна ґазета.

Виходить в Філядельфії кождого місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі сьвіта. В „Душпастир-и“ друкують ся важні для всїх оголошеня гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмішних, і красних образків. „Душпастир“ всїм подобає ся — всї его хвалять.

Коштує на цїлий рік так тут в Америцї як і до старого краю всего лиш **$1.20.**

Читайте, що пишуть за „Душпастир“:

Canora, Sask., Canada, Март 29, 1909.

Всечесна Редакціє Душпастиря! — ...Признаю Вам щиру правду, що нїяка часопись так не вдоволила мене, як ся наша, дорога часопись „Душпастир“... Ся часопись то есть так, якби в дуже сильну посуху, легкий, маннистий дощ... Нехай засіяє благодать Божа над сим початком так гарного і сьвятого дїла! — З поважанем Олекса Хабун.

Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастиря“, майже що дня. Тож замовляйте „Душпастиря“ чим-скорше для себе і для Ваших свояків і знакомих тутки і в краю.

„Душпастир“ повинен бути в кождій руській хатї.

Гроші на „Душпастир“ треба посилати (найлїпше почтовим моней-ордером) на імя:
Rev. J. Boyarchuk, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

Одинока взірцево уряджена
ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ“
затрудняє добре вишколений друкарський персональ, посїдає найновійші машини, як тоже ріжнородні гарні черенки і прикраси.
Виконує
всякі друкарські роботи
точно, гарно і по низьких цїнах.
Впов. Родимцї, як тоже Відділи і члени Р. Н. Союза повинні з всякими друкарськими роботами удавати ся лише до своєї друкарні „Свободи.“ — Адрес:
184 Hudson Street, New York, N. Y.

Для Церков
виконує всякі роботи з обсягу різбарства і позолотарства як:
Іконостаси, Вівтарі, Кивоти і ин.
бувший управитель різбарскої і позолотарскої робітнї в Товаристві для розвою рускої штуки у Львові.
Іван Луговян,
c/o German Savings & D. Bank
S. S. Pittsburg, Pa.

ДАРОМ!

Вишлемо кождому на пробу новий лїк, хто їно його буде потребувати. Мужчини зломані на здоровлю і терплячі на всїлякі венеричні недуги, страту памяти, ревматизм, нервозність, утробу, піхур можуть пробувати сї лїки даром на наш кошт. Сї лїки суть спеціяльно споряджені для хорих мужчин та жінок на всякі полові недуги, нервозність, брак енерґії, довіря в себе, байдужність, злі навички, хронїчні недуги, встидливість і т. д. Сї лїки додадуть Вам ваги тїла, черствости, здоровля, зроблять Вас сильними, веселими, о погіднім умі. Се не робить ріжницї, що Ви вже щось уживали; спробуйте ще раз і то **безплатно**, бо ми хочемо Вам помочи як добрий Самарянин і друг. Наш лїк є царем поміж всїма лїками. Пишіть днесь, а дістанете даром пачку лїків і книжочку про нову методу лїченя. Адресуйте так: -2

Samaritan Supply Co.
D. 207 North Detroit, Mich.

Одек з найбільших броварів в Америцї.

Варить пиво на краєвий спосіб. без всяких примішок.

Хто лиш раз покоштує сего пива, то иншого вже не буде пити.

Голова від него нїколи не болить, бо есть здорове і поживне.

Не треба его зрештою хвалити, бо добре само за себе говорить.

E. ROBINSON'S SONS,
Lager Beer Brewery,
435 to 455 N. 7-th Str., Scranton, Pa.

Telephone calls:
General Office 2333, Night Call 4854.

Добрий заробок.

Ми рішили зробити небувалу сю оферту, щ6 розповсюднити наш краєвий тютюн знаний з доброти і нешкідливости по найглухших закутках Америки. Хто схоче нам помочи, дістане 100 пачок краєвого тютюну вартости 15 цнт. тільки за 6.00 дол., так, що кождий за свій труд заробить 9.00 дол. Кромі зарібку кождий дістане в дарунку цілком даром сесю гарну годинку, загально знану із своєї доброї конструкції і ґварантовану на 5 літ, з написом „Памятка з Америки“.

Кождий зрозуміє, що ми не хочемо заробити а лиш заохотити підприємчивих людий до розповсюдненя нашого тютюну між їх знакомими, а коли сей тютюн розійдесь поміж тисячі людий, тоді й наші кошта звернуть ся.

Невдоволеним сейчас звертаємо гроші.

Хто хоче скористати з тої надзвичайної оферти, нехай сейчас пришле 50 цнт. як завдаток, почтовими марками, а по оглянеию усего на експресовім офісї доплатить решту, 5.50 та забере тютюн та годинник.

Сумнївати і боятись ся не повинен нїхто, позаяк наша фірма не належить до тих, що хвилево оголошують ся по часописях. Хто читав часописи, сей знає, що вона існує пару літ, бизнес веде совісно і все виконує то, що обіцює. Колиб так не було, бизнес не мігби так довго існувати.

Russian Tobacco Company, 132 Nassau Str. Dept. 8, New York City